

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Dato 15. juni 2018  
Fra Guri Barka Martins, generalsekretær

grønn  
ungdom

# SAKSPAPIRER TIL SST-13-18

## SST-13-18a

Møtedato: 19. juni 2018  
Møtested: Hausmannsgate 19  
Møtetid: 17:00-21:00

## SST-13-18b

Møtedato: 20. juni 2018  
Møtested: Frivillighetshuset, Kolstadgata 1  
Møtetid: 18:00-21:00

## Saksliste

124 Godkjenning av innkalling

125 Valg av ordstyrer og referent

Innstilling: Nora, ordstyrer  
Guri, referent

126 E-postvedtak siden sist møte O  
v/ Guri Barka Martins, generalsekretær

127 Orienteringsrunde O  
Hva har du jobbet med siden sist møte?  
Hvilke eksterne aktører har du hatt politisk kontakt med?  
Talspersoner: Hva skjer i De Grønne (SST og på Stortinget)?  
Internasjonal kontakt: Hvilke prosjekter jobber IU med?

128 Status fylkeslag O  
v/ Michelle Flagstad, fylkessekretær

129 Godkjenning av regnskap for 2016 V  
v/ Vegard Setrom, økonomirådgiver

<b>130 Revidering av økonomiske retningslinjer</b>	<b>V</b>
v/ Guri Barka Martins, generalsekretær	
<b>131 Møteregeleer GULS-3-18</b>	<b>V</b>
v/ Guri Barka Martins, generalsekretær	
<b>132 Valg av forberedende valgkomité</b>	<b>V</b>
v/ Ola Eian, talsperson	
<b>133 Europapolitikk</b>	<b>D</b>
v/ Teodor Bruu, internasjonal kontakt	
<b>134 Politisk uttalelse: Fritt eller ufritt? Opptak til VGS</b>	<b>V</b>
v/ Ola Eian, talsperson (politisk utvalg for skole og utdanning)	
<b>135 Politisk uttalelse: Gratis penger!</b>	<b>V</b>
v/ Rauand Ismail, sentralstyremedlem (politisk utvalg for skatt og velferd)	
<b>136 Politisk uttalelse: Ta skatten tilbake!</b>	<b>V</b>
v/ Rauand Ismail, sentralstyremedlem (politisk utvalg for skatt og velferd)	
<b>137 Politisk uttalelse: Vår felles (stor)data</b>	<b>V</b>
v/ Ola Eian, talsperson	
<b>138 Politisk uttalelse: Legg ned kyllingindustrien!</b>	<b>V</b>
v/ Teodor Bruu, internasjonal kontakt	
<del><b>139 Politisk uttalelse: Forebygging av overgrep</b></del>	<del><b>V</b></del>
<del>v/ Miriam Langmoen, sentralstyremedlem</del>	
<del><b>140 Politisk uttalelse: Personvern</b></del>	<del><b>V</b></del>
<del>v/ Ivar Arnesen, sentralstyremedlem</del>	

*Deretter møtekritikk*

*O er orienteringssaker*

*D er debattsaker*

*V er vedtakssaker*

Oslo, 15. juni 2018

Guri Barka Martins,  
Generalsekretær

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Vegard Setrom, økonomirådgiver  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-129

grønn  
ungdom

# GODKJENNING AV REGNSKAPET FOR 2016

## **Bakgrunn**

Årsregnskapet til Grønn Ungdom ble ikke revisorgodkjent i 2016 grunnet ulike mangler. Landsmøtet vedtok derfor å oversende regnskapet til landsstyret for godkjenning senere. Nå er det klart og sentralstyret må innstille til landsstyret. Revisor har heller ikke godkjent 2017-regnskapet.

## **Drøfting**

Undertegnede har siden ansettelsen 1. mai 2018 nøstet opp de ulike feilene i regnskapet for 2016 og korrigert for disse i Tripletex (vedlegg 1). Kort fortalt så er det gjort ulike regnskapstekniske feil fra og med 2013 frem til i dag. Dette har skapt store problemer med å få tallene til å gå opp. Sentralstyret kan merke seg at regnskapene som er blitt lagt frem for GULM (skyggeregnskap fra Google Drive) ikke kan ha gitt et 100% korrekt bilde de siste åra siden det er avvik mellom faktisk regnskap i Tripletex og budsjett/skyggeregnskap-oversikten man har benyttet seg av.

Regnskapet for 2016 har fremdeles noen mangler, men revisor går med på å godkjenne 2016 med krav om at 2017 må se bedre ut. Det vil med andre ord ikke bli gjort noen ytterligere innsats for å spore opp manglende bilag osv. for 2016, men 2017 vil få en full gjennomgang.

Nå trenger revisor kun signatur fra styret på årsregnskapet for 2016 (vedlegg 2) og signert erklæring fra talsperson + generalsekretær (vedlegg 4) – disse signeres med samme dato. Når dette er gjort vil revisor kunne lage revisjonsberetning og gi regnskapet et "OK"-stempel.

Arbeidet med 2017-regnskapet er ikke fullført og revisor har satt av tid til å se på dette til etter sommerferien. Forhåpentligvis vil dette være klart til landsmøtet i høst.

## **Saksbehandlers konklusjon**

Grønn Ungdom kan leve med at regnskapet for 2016 ikke er 100% korrekt ført siden a) organisasjonen nå har tatt grep og ansatt en egen person med kapasitet til å holde oversikten fremover. b) det er greit for revisor.

## **Forslag til vedtak**

**F1:** Sentralstyret godkjenner og signerer årsregnskap for 2016. Erklæring og årsregnskap oversendes revisor.

**Vedlegg:**

- (1) Forklaring opprydding i regnskap for 2016
- (2) Utkast årsregnskap 2016 Grønn Ungdom
- (3) Spesifikasjoner 2016 Grønn Ungdom
- (4) Uttalelse fra ledelsen (standard som signeres)

Med vennlig hilsen

Vegard Setrom,  
Økonomirådgiver

Oslo, 14. juni 2018

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Guri Barka Martins, generalsekretær  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-130

grønn  
ungdom

# REVIDERING AV ØKONOMISKE RETNINGSLINJER

## **Bakgrunn**

I økonomiske retningslinjer står det at organisasjonen skal revidere retningslinjene på det nest siste landsstyremøtet i året. Det er også viktig å holde retningslinjene oppdatert i henhold til praksis, og at alle setter seg godt inn i dem slik at også praksis samsvarer med retningslinjer.

[De økonomiske retningslinjene som er gjeldende nå finner du her.](#)

## **Drøfting**

Alt i alt er retningslinjene gode. De samsvarer med det som er vanlig å ha av retningslinjer i andre ungdomsorganisasjoner, og de er lette å forholde seg til. Det er likevel noen endringer generalsekretær mener burde gjøres:

### **1.4 Hyppighet på revidering**

Det foreslås at vi skal gå over til å bare endre de økonomiske retningslinjene annet hvert år, i stedet for hvert år og ellers ved behov. Dette fordi det er en tidkrevende jobb, og nå som retningslinjene er på et tilfredsstillende nivå kvalitetsmessig, kan det være unødvendig å bruke tid på. På den andre siden er det fint at organisasjonen gjør seg kjent med retningslinjene hvert år. Dette kan løses ved at de for eksempel vies plass til gjennomgang på påtropp med SST og på LS.

### **Nytt punkt: 1.5 Revidering av kapittel 7 Lønn**

Kapittel 7 omhandler honorar til tillitsvalgte og lønn til ansatte. I revidering av dette kapittelet vil minst 1/3 av sentralstyret alltid være inhabile. I tillegg kan det være vanskelig for sentralstyret, som gjerne blir en sammensveiset gjeng i løpet av et år å skulle mene veldig mye om honorering av de frikjøpte tillitsvalgte. Forslaget om å la kontrollkomitéen innstille på dette kapittelet er en måte å unngå at det er sentralstyret som skal innstille på kapittelet, samtidig som det gir frikjøpte tillitsvalgte noen «utenforstående» de kan diskutere nivået på honorarene med i en arena hvor de ikke er inhabile.

Tidligere har det stått at man skal nedsette et «lønnsutvalg» til å revidere dette kapittelet. Det har ikke fungert, og ble i fjor fjernet. Kontrollkomiteen har et mandat i vedtektene som handler om kontroll og tolkning, så dette vil være å gå noe utenfor deres mandat. Generalsekretær mener likevel at dette er en bedre løsning på utfordringene, enn et lønnsutvalg (som det krever litt tid å få satt ned).

## **2.2 Regnskaploven vs. partiloven**

Dette punktet er foreslått endret fra å omhandle regnskapsloven og til å omhandle partiloven som også spesifiserer hva slags regnskapsføring som kreves av partipolitiske organisasjoner.

## **2.3 Om stikkprøver og utbetalinger**

Dette punktet foreslås endret fordi vi har fått en økonomirådgiver som fører regnskap og gjør utbetalinger. Det er foreslått at det blir endret til at generalsekretær skal godkjenne alle utbetalinger som gjøres, og at en av talspersonene månedlig går gjennom kontoutskriftene som kontroll. Målet med stikkprøvene har vært å forbygge underslag, og å sørge for at regnskapet blir ført. Nå som vi har en ansatt, vil det være unødvendig å bruke talspersonenes kapasitet på stikkprøver når generalsekretær alt må godkjenne alle utbetalinger.

## **2.4 Bankkort**

Foreslås å legge til ansatte, slik at de også kan bruke kortet til Grønn Ungdom om det skulle være nødvendig.

## **2.8 Egenansvar og utstyr**

I dette punktet foreslås det å fjerne delen som handler om at man må signere skjema for egenansvar ved lån av utstyr til over 3000kr. Dette for å hindre merarbeid, og fordi det ikke har vært praksis til nå.

## **Fjerne punkt 3.5 om egenandel på LS**

Det foreslås å fjerne egenandelen på landsstyremøter på 300kr. Dette er fordi det kan være usosialt, og hindre folk med lite penger å delta på møtene, og fordi det bare rammer de deltagerne som bor utenfor området der vi pleier å arrangere LS (Oslo). Landsstyret er et viktig organ for Grønn Ungdoms virke, og det bør ikke koste noe for enkeltpersoner å delta. I tillegg er det snakk om så lite penger at Grønn Ungdom ikke tjener særlig på å ha regelen.

## **4.2 Refundert deltageravgift**

Det foreslås å legge til at man kan få refundert deltageravgiften sin før påmeldingsfristen er gått ut. Dette fordi påmeldingen ikke trenger å være bindende før dette tidspunktet. Det kan likevel være utfordrende om folk melder seg av rett før fristen og vil ha pengene tilbake. Dette kan løses ved at påmeldingsfrister settes i god tid før et arrangement.

## **Kapittel 7**

Som det også sier i kapittel 7 har frikjøpte og folk som er kandidater til frikjøpte verv verken tale-, forslags- eller stemmerett når dette kapittelet behandles. Generalsekretær har gjort noen redaksjonelle endringer (endre fra AU til SST osv.). Det vil under denne behandlingen være opp til de øvrige medlemmene av sentralstyret å innstille på denne delen av de økonomiske retningslinjene. De som nå er frikjøpt kommer til å forlate rommet under behandlingen av kapittel 7.

## **Saksbehandlers konklusjon**

De økonomiske retningslinjene til Grønn Ungdom er gode, utfyllende og presise, og trenger ikke mye revidering. Likevel trengs det noen endringer for at de skal fungere optimalt og være tilpasset organisasjonens praksis.

## **Forslag til vedtak**

**F1:** Grønn Ungdoms Økonomiske retningslinjer innstilles på til, og oversendes, landsstyret slik de foreligger.

**Vedlegg:** - Forslag til økonomiske retningslinjer 2018

Med vennlig hilsen

Guri Barka Martins,  
*Generalsekretær*

Oslo, 13. juni 2018

# ØKONOMISKE RETNINGSLINJER

## 1. Generelt

- 1.1 Disse retningslinjene gjelder for alle ledd i Grønn Ungdom.
- 1.2 Grønn Ungdoms verdigrunnlag skal ligge til grunn for alle økonomiske vurderinger.
- 1.3 De økonomiske retningslinjene skal til enhver tid være tilgjengelige på organisasjonens hjemmesider.
- 1.4 Retningslinjene revideres en gang annet hvert år på det 3. landsstyremøtet og ellers ved behov.
- 1.5 Kapittel 7 om lønn kan bare revideres av landstyret etter innstilling fra kontrollkomitéen.
- 1.6 Vedtatte endringer trer i kraft 1.1., det følgende kalenderåret, der ikke annet er vedtatt.

## 2. Disposisjonsrett og ansvar

- 2.1 Grønn Ungdoms prokura innehas av generalsekretær og én av talspersonene. Kun disse kan undertegne økonomiske dokumenter eller tegne økonomiske avtaler for Grønn Ungdom.
- 2.2 Generalsekretær har det overordnede ansvaret for at budsjettet overholdes og påser at regnskapet føres i samsvar med partiloven og partilovforskriften.
- 2.3 Generalsekretær har hovedansvar for utbetalinger fra Grønn Ungdoms konto, og skal godkjenne alle betalinger som gjøres. En av talspersonene skal månedlig se gjennom kontoutskrift for Grønn Ungdoms hovedkonto.



- 2.4 Generalsekretær administrerer Grønn Ungdoms nettbank og holder bankkort for Grønn Ungdom. Kortinformasjon skal ikke gjøres kjent for andre enn sentralt tillitsvalgte og ansatte i organisasjonen.
- 2.5 Sentralstyret skal holdes orientert om organisasjonens økonomiske situasjon.
- 2.6 Alle underslag anmeldes.
- 2.7 Generalsekretær plikter å holde revisor oppdatert om betydelige endringer i organisasjonens økonomiske situasjon.
- 2.8 Grønn Ungdom er i utgangspunktet ikke ansvarlig for skader på utstyr som er lånt ut til enkeltpersoner.

### 3. Refusjoner og reiser

- 3.1 Grønn Ungdom kan dekke billigste og mest miljøvennlige reisevei. Alle reiser og utlegg som foretas på organisasjonens regning skal klareres med den aktuelle økonomiansvarlige.
- 3.2 Grønn Ungdom dekker kun flyreiser dersom alternative transportmidler vil ta lenger enn 10 timer og dette ikke innebærer reise om natten. Flyreiser kan også dekkes i grensetilfeller der det er nødvendig for å få deltatt på hele arrangementet og være tilbake på jobb/skole i tide, eller hvis helsemessige årsaker gjør det nødvendig.
- 3.3 Om ikke annet er avklart med den aktuelle økonomiansvarlige forhånd, dekkes reiser kun om den aktuelle deltager overværer hele arrangementet. Dette gjelder ikke dersom det oppstår uforutsette hendelser utenfor deltagers kontroll. Disse må i så fall dokumenteres.
- 3.4 Ved reiser på vegne av organisasjonen kan dyrere reise innvilges ved spesielle behov. Slike unntak gjøres etter avtale med den aktuelle økonomiansvarlig.
- 3.5 Bruk av bil skjer bare der hvor dette er eneste hensiktsmessige transportmiddel. Dette skal alltid avtales med den aktuelle økonomiansvarlig på forhånd. Kilometergodtgjørelse dekkes med en kilometersats på 4,10. Ved bruk av elbil (gjelder ikke hybridbiler) gjelder en kilometersats på 4,20. Eventuelle utgifter til parkering, bompenger m.m. må dokumenteres med egne bilag.
- 3.6 Refusjon med bilag skal sendes inn til sekretariatet innen én måned etter det aktuelle arrangementets slutt.
- 3.7 Som hovedregel ytes ikke forskudd ved utlegg.
- 3.8 Ved reisevirksomhet på vegne av Grønn Ungdom utover 24 timer kan tillitsvalgte og andre frivillige få utbetalt kr 200,- døgnet som

kompensasjon for tapt arbeidsinntekt. Dette skal avtales med den aktuelle økonomiansvarlige på forhånd.

- 3.9 Ved reisevirksomhet på vegne av Grønn Ungdom utover 24 timer kan tillitsvalgte og andre frivillige få dekket kostnader til kost med opptil kr 200,- døgnet. Dette skal avtales med den aktuelle økonomiansvarlige på forhånd.
- 3.10 Ved reiser der billettens samlede pris (t/r) overstiger kr. 3 000,- skal avbestillingsforsikring kjøpes.
- 3.11 I alle invitasjoner til arrangementer skal det informeres om kravene som stilles til refusjon av utlegg i disse økonomiske retningslinjene.

## **4. Deltageravgifter**

- 4.1 Det er som hovedregel deltageravgift på Grønn Ungdoms landsmøte og på den årlige sommerleiren.
- 4.2 Deltageravgift kan refunderes før påmeldingsfristen har gått ut. Etter påmeldingsfristen refunderes den kun ved fremvist legeerklæring.
- 4.3 Sentralstyret betaler ikke deltageravgift på nasjonale arrangementer.

## **5. Økonomi i lokalledd**

- 5.1 Lokalledd kan vedta egne økonomiske retningslinjer. Retningslinjene skal følge prinsippene vedtatt i dette dokumentet der det er relevant.
- 5.2 Grønn Ungdom sentralt skal bistå lokallagene med å opprette lokallagskonto.
- 5.3 Generalsekretær skal gis disposisjonsrett til fylkeslagenes bankkonti.

## **6. Inntektsskapende arbeid**

- 6.1 Medlemskontingenten i Grønn Ungdom ligger på 50 kroner i året. Støttemedlemskap ligger på 250 kroner i året.
- 6.2 Alle fakturaer skal følges opp til oppgjør finner sted.

## **7. Lønn**

- 7.1 Talspersoner og generalsekretær kompenseres for 75 % stilling med lønn i samsvar med det til enhver tid laveste lønnstrinnet i Statens Lønnsregulativ. Der det foreligger flere lønnsregulativer i staten benyttes

det som gir høyest lønn ved det laveste lønnstrinnet. Lønnsutbetaling skjer første virkedag i påfølgende måned.

- 7.2 Avtroppende talspersoner og generalsekretærer skal ha en overlappsavtale som inneholder hva hens oppgaver skal være i overlappsmåned og hva hen skal gi opplæring i. Fratredelsesytelse gis for 1 måned ved fullført overlappsavtale.
- 7.3 Sentralstyret fastsetter lønnen for kortere vikariater eller engasjementer.
- 7.4 Sentralstyret sine medlemmer tar ut minst fem uker ferie i året (fra landsmøte til landsmøte).
- 7.5 Der lønnsbetingelsene til generalsekretær og talspersoner fastsettes har hverken generalsekretær, talspersonene eller kandidater til disse vervene tale-, forslags-, eller stemmerett.
- 7.6 Ansatte i sekretariatet lønnes i tråd med landsstyrets stillingshjemmel. Landsstyret skal ved vedtak også vedta en lønnsramme for stillingen.

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Guri Barka Martins, generalsekretær  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-131

grønn  
ungdom

# MØTEREGLER GULS-3-18

## **Bakgrunn**

Tidligere i år har vi ikke innstilt på møtereglene til GULS. Dette har egentlig vært praksis tidligere, men har rett og slett havnet litt i glemmeboka. Generalsekretær anser det likevel som en god anledning til å revidere møtereglene, og har derfor meldt opp denne saken.

## **Drøfting**

Møtereglene slik de foreligger nå er gode, og det er få endringer generalsekretær har tenkt på at burde gjøres. Det bes at alle leser gjennom møtereglene og foreslår de endringene de mener burde gjøres. De endringene generalsekretær foreslår er følgende:

### **Legge til nytt punkt: «§ 5 - Ansatte**

*Ansatte har talerett i de sakene som angår deres virke i organisasjonen, der de ikke er inhabile som følge av at saken som behandles omhandler deres stilling.»*

Dette regulerer i hvilken grad ansatte kan være med å påvirke i landsstyret. De er hensiktsmessig at de har mulighet til å uttale seg i saker som omhandler det de jobber med, men samtidig er det viktig at de ikke har for stor påvirkningsmulighet i de demokratiske organene i Grønn Ungdom.

### **Legge til setning: § 11 - Innlegg**

*Slik at setningen som omhandler replikkers form blir: «Replikker skal kun brukes til å være til å være uenig med momenter presentert i innlegget, men i beretningsdebatten kan replikk også benyttes til å svare på direkte spørsmål som fremkommer i innlegget.»*

Denne endringen vil åpne for at man i beretningsdebatten kan svare direkte på spørsmål som kommer i en replikk. Generalsekretær opplever at det har vært et behov for dette, og behovet har også vært uttalt fra landsstyreprerentanter.

## **Saksbehandlers konklusjon**

Bra møterepler!!

## ***Forslag til vedtak***

**F1:** Møteregele for GULS-3-18 innstilles på til landsstyret slik de foreligger.

**Vedlegg:** - Forslag til møteregele for GULS-3-18

Med vennlig hilsen

Guri Barka Martins,  
*Generalsekretær*

Oslo, 14. juni 2018

# SAK 003 - MØTEREGLER

## **Generelt**

### **§ 1 - Formalia**

Møteregele regulerer landsstyremøtene. Møteregele er underlagt vedtektene og etiske retningslinjer.

Møteregele vedtas med alminnelig flertall. Møteregele kan endres i løpet av møtet med 2/3-flertall. Landsstyret kan vedta en dagsorden. Dagsorden regulerer rekkefølge og omtrentlig tidsbruk for saksbehandlingen på landsstyremøtet. Dagsorden vedtas med alminnelig flertall, og kan endres med alminnelig flertall.

### **§ 2 - Opptreden på landsstyremøtet**

Representantene skal opptre med respekt for hverandre og landsstyremøtet, på en måte som best mulig bidrar til at landsstyremøtet fatter avgjørelser på en saklig og korrekt måte.

Personangrep og usaklige kommentarer skal påtales av ordstyrerne, og ved gjentatte eller grove tilfeller skal taleren beordres ned fra talerstolen. Utilbørlig påvirkning av salen (jubling, buing, plakater, signaler, klapping osv.) er forbudt.

Ved grove tilfeller skal representanten som utfører dette bortvises fra salen.

## **Representasjon**

### **§ 3 - Permisjon og tilstedeværelse**

Delegater og observatører på landsstyremøtet skal befinne seg i salen så lenge møtet er satt. Dersom noen må forlate landsstyremøtet, må de søke om permisjon.

### **§ 4 - Representanter**

Landsstyret består av de nasjonale talspersonene og fylkesrepresentanter valgt ved fylkeslagets årsmøte. Observatører og hele sentralstyret har tale - og forslagsrett.

### **§ 5 - Ansatte**

Ansatte har talerett i de sakene som angår deres virke i organisasjonen, der de ikke er inhabile som følge av at saken som behandles omhandler deres stilling.

### **§ 6 - Andre gjester**

Alle som ønsker det kan overvære landsstyremøtet fra anviste plasser som gjester. Gjester kan individuelt innvilges tale- og forslagsrett med alminnelig flertall.

### **§ 7 - Lukkede dører**

Landsstyret kan ved alminnelig flertall vedta å holde møtet for lukkede dører. Et slikt vedtak medfører at kun delegater, observatører og sentralstyret har anledning til å overvære landsstyremøtet.

## **Saksgang og konstituering**

### **§ 7 - Ordstyrernes fullmakter**

Ordstyrerne kan foreslå tilpassinger til dagsorden, møteregele, taletid, voteringsorden o.l. for å sikre en forsvarlig demokratisk behandling av landsstyremøtets saker. Ordstyrerne skal påtale upassende oppførsel på landsstyremøtet.

Ordstyrerne skal i utgangspunktet legge opp til én pause i timen. Endringer som innebærer at rekkefølgen på saker endres eller at en sak flyttes til en annen dag enn den vedtatte dagsorden skal voteres over.

Ordstyrerne gis fullmakt til å endre på voteringsorden i alle saker.

### **§ 9 - Redaksjonskomitéen**

Landsstyret velger en redaksjonskomité. Redaksjonskomitéen skal sammenstille innkomne forslag og foreslå en voteringsorden. Redaksjonskomitéen kan også samordne forslag, foreslå bedre ordlyd og innstille på endringer som ikke er meningsbærende.

### **§ 10 - Referenter og protokoll**

Det velges minst én referent til å føre landsstyremøtets protokoll. Det skal til enhver tid være en referent som fører protokollen. Protokollen skal inneholde hvilke saker som blir behandlet, alle forslag og alle voteringer.

Der det blir tatt opptelling skal stemmetallene føres i protokollen, unntatt ved personvalg. Dersom alle kandidatene samtykker, kan stemmetallene fra et personvalg føres i protokollen. Kandidatene har til enhver tid innsyn i stemmetallene.

## **Debatter**

### **§ 11 - Innlegg**

Delegater og observatører ber om ordet til innlegg ved å rekke opp hånden. Innlegg er normalt tre minutter, men landsstyremøtet kan vedta kortere taletid. Det åpnes ikke for replikk før strek er satt i den aktuelle debatten. Etter at strek er satt åpnes det for én replikk per innlegg, i tillegg til svarreplikker. Replikker skal kun brukes til å være til å være uenig med momenter presentert i innlegget, men i beretningsdebatten kan replikk også benyttes til å svare på direkte spørsmål som fremkommer i innlegget. Taletid for replikk er ett minutt.

Ordstyrer tegner talelisten slik at annet hvert innlegg går til forskjellige kjønn når flere tegner seg samtidig. Ordstyrer skal prioritere førstegangstalende.

### **§ 12 - Saksinnledninger**

Til hver sak gis det anledning til en innledning fra saksforbereder på inntil 10 minutter, med mindre noe annet er bestemt i dagsorden. Det gis ikke anledning til replikker til innledningen.

### **§ 13 - Strek og strykning av taleliste**

Landsstyret kan vedta å sette strek for debatten med simpelt flertall. Etter at det er satt strek, kan det ikke tegnes flere innlegg. Streken kan oppheves med 2/3-flertall.

Landsstyret kan med 2/3-flertall vedta å avslutte debatten øyeblikkelig, og stryke resten av talelisten.

### **§ 14 - Voteringsorden, møteregler, dagsorden, saksopplysninger, oppklarende spørsmål**

Representantene ber om ordet til voteringsorden, møtereglene, dagsorden, saksopplysning og oppklarende spørsmål ved å rekke opp hånden og legge den andre hånden over.

Ordstyrer kan bestemme at representanter som ber om ordet til voteringsorden, møtereglene, dagsorden, saksopplysning og oppklarende spørsmål først skal legge frem innlegget sitt til ordstyrerbordet.

Representanter får ikke ordet til voteringsorden, møtereglene, dagsorden, saksopplysning eller oppklarende spørsmål for å oppklare intensjonen i eller fremsette et forslag.

### **§ 15 - Frister**

Frist for innlevering av endringsforslag settes når strek er satt for den aktuelle saken.

### **§ 16 - Forslagenes utforming**

Alle forslag skal fremmes digitalt gjennom skjemaet i denne linken. Forslagsstiller skal underskrive forslaget med navn og tilhørende fylke.

Forslagsstiller oppfordres til å tegne seg til debatten for å fremme forslaget muntlig.

### **§ 17 - Avstemninger**

Under avstemninger holdes dørene lukket. Ingen kan forlate eller komme inn i salen før stemmegivningen er avsluttet.

Avstemninger foregår ved at hånden rekkes opp når ordstyrerne sier at det stemmes. Dersom minst en representant krever det, skal avstemningen foregå skriftlig. Et slikt krav kan overprøves av landsstyremøtet med 2/3-flertall.

### **§ 18 - Valg**

Personvalg avholdes skriftlig dersom det er mer enn en kandidat til et verv, eller dersom en representant krever det. Personer som ønsker å opprettholde sitt kandidatur selv om de ikke er innstilt må annonsere dette før landsstyremøtet heves ved første møtedag. Taletiden for hver kandidat som stiller til verv er 3 minutter.

Til verv hvor det kun skal velges en person følges følgende rutine:

1. Valgkomitéen presenterer sin innstilling.



2. Den innstilte holder sin valgtale.
3. Ordstyrer spør om det finnes andre kandidater.
4. Dersom andre kandidater stiller til vervet:
  - a. Hver kandidat utover den innstilte holder valgtale.
  - b. Det gis anledning til 1 støttetale med 2 minutters taletid per kandidat.
5. Dersom det finnes flere kandidater, eller dersom noen krever det, skal det avholdes skriftlig valg. Ved skriftlig valg følges følgende rutine:
  - a. Det deles ut stemmesedler til hver delegat som så fylles ut og samles inn. Opptellingen gjøres av tellekorpset. En representant for hver av kandidatene kan overvåke opptellingen.
  - b. Dersom en kandidat har fått mer enn halvparten av stemmene, utenom forkastede og blanke stemmer, er kandidaten valgt.
  - c. Dersom det ikke finnes en som har mer enn halvparten av stemmene, tas kandidaten med færrest stemmer ut av valget og man fortsetter fra steg 5a.
6. Dersom det ikke avholdes skriftlig valg, er den innstilte valgt ved akklamasjon.

## **Annet**

### **§ 19 - Rusmidler**

Det er nulltoleranse for alkohol og illegale rusmidler på landsstyremøtet. Berusede personer vises bort ifra landsstyremøtet. Dette er gjeldende fram til møtet heves søndag.

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Ola Eian, talsperson  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-132

grønn  
ungdom

# VALG AV FORBEREDENDE VALGKOMITE

## **Bakgrunn**

Valgkomiteen får ikke lov til å foreslå seg selv. I følge vedtektene velges valgkomiteen av landsmøtet og innstilles på av landsstyret. For at landsstyret skal kunne gjøre dette på møtet i oktober (LS-4-18), så må landsstyremøtet i sommer (LS-3-18) gi noen i oppgave å lage et forslag til innstilling for LS-4-18.

## **Drøfting**

Tidslinjen for dette arbeidet:

- **Juni:** SST innstiller på sakspapirene til LS-3-18
- **August:** LS-3-18 nedsetter forberedende valgkomite
- **August-September:** forberedende valgkomite lager forslag til ny valgkomite
- **Oktober:** LS-4-18 innstiller på ny valgkomite til landsmøtet
- **November:** Grønn Ungdoms landsmøte velger ny valgkomite

Landsstyret må velge et passende antall personer til å sitte i den forberedende valgkomiteen og finne personer som er villige til å sitte i den. I saker til Landsstyret som handler om driften av organisasjonen er det vanligvis Sentralstyret som forbereder og innstiller på forslag til vedtak. Siden denne saken handler om å foreslå en ny nasjonal valgkomite (som igjen skal foreslå nytt Sentralstyre neste år) kan det være ryddig at Landsstyret ber noen andre enn Sentralstyret om å gjøre jobben som forberedende valgkomite.

## **Konklusjon**

Saksbehandler anser tre personer for å være godt egnet med tanke på stemmelikhet og de praktiske fordelene ved å være få i utvalg som på kort tid må komme i gang, planlegge og gjennomføre sitt arbeid.

Personene under har alle sagt seg villige til å gjøre jobben og har ingen planer om selv å stille til valg som valgkomiteemedlemmer på landsmøtet i høst. De foreslåtte utgjør sammen et mangfold av erfaringer med Grønn Ungdoms daglige drift, nasjonale valgkomite og landsstyre.

Saksforbereder har ikke iverksatt en utlysning av plassene i forberedende valgkomite.

### **Spørsmål til diskusjon**

- Trenger den forberedende valgkomiteen å bestå av andre folk en Sentralstyret?
- Er tre personer et passelig antall?
- Finnes det andre som ønsker å stille til forberedende valgkomite?

### **Forslag til vedtak**

**F1:** Anne Nijdam, Ola Eian og Nora Selnæs velges til forberedende valgkomite og gis mandat til å forberede en innstilling på ny nasjonal valgkomite til Grønn Ungdoms fjerde landsstyremøte i 2018.

Med vennlig hilsen

Ola Eian,  
*Talsperson*

Oslo, 06. juni 2018

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Teodor Bruu, internasjonal kontakt  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-133

grønn  
ungdom

# EUROPAPOLITIKK

## *Bakgrunn*

Europapolitikk skal diskuteres på LS-3 og det skal ende i et vedtatt dokument på LS-4. Med denne SST-diskusjonssaken ønsker saksbehandler to ting: 1) innspill på hvordan diskusjonssaken på LS-3 burde legges opp og 2) at sentralstyret får diskutert litt fra seg før landstyret tar over.

## *Diskusjon*

- Hva mener vi om EU som en union (uavhengig av norsk deltagelse)?
- Hva mener vi om norsk-europeisk samarbeid?
- Hva mener vi om norsk EU-medlemskap? Er det noen betingelser som må være oppfylt dersom vi skal ønske medlemsstatus? Hvor viktig er det å opprettholde norsk landbruk og distrikt, og ha råderett over nasjonale fiskekvoter?
- Hva mener vi om norsk EØS-tilknytning? Bør avtalen skrotes, reforhandles eller opprettholdes? Dersom reforhandling: hva ønsker man å forbedre med avtalen?
- Bør Norge bruke reservasjonsretten i EØS? Flittig? Kun i visse tilfeller? Aldri?
- Hva mener vi om Jernbanepakke IV, som skal opp til behandling i Stortinget i vinter? Pakka går ut på å privatisere nasjonal jernbane.
- Hva mener vi om et eventuelt arbeidslivsreguleringsbyrå (et ACER for arbeidslivet) som også skal opp til diskusjon i Stortinget snart?
- Hva mener vi om norsk Schengen-tilknytning?

Hva av dette er det lurt, viktig og riktig for Grønn Ungdom å ta stilling til? Og hva bør diskuteres mest på LS-3: i hvilke spørsmål oppfatter vi at Grønn Ungdom er mest delt?

Med vennlig hilsen

Teodor Nordenstrøm Bruu,  
*Internasjonal kontakt*

Østre Nes, 14.06.18

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Ola Eian, talsperson  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-134

grønn  
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

# FRITT ELLER UFRITT?

## OPPTAK TIL VGS

### **Bakgrunn**

Både i lokalvalg i 2019 og de kommende fylkessammenslåinger vil Grønn Ungdom (GU) og Miljøpartiet De Grønne (MDG) måtte ta stilling til debatten om «fritt skolevalg» - opptakssystemet til videregående opplæring i Norge.

I dette saksframlegget tar vi først for oss begreper og ulike måter å praktisere skolevalg på, før vi diskuterer hovedargumentene for de ulike opptaksordningene. Grunnskolen vil bli nevnt i saksframlegget, men det er altså kun den videregående skolen denne resolusjonen sier noe om.

Landsstyret bes ta stilling til om opptakssystemet bør bestemmes i fylkene eller nasjonalt, og hva GU mener er viktige hensyn i debatten om skolevalg.

### **Begreper**

**Karakterbasert opptak:** Ofte kalt «fritt skolevalg», elever søker til den skolen de ønsker. Når en skole får flere søkere enn det er plass til konkurrerer elevene basert på karakterer. Mulighet til å få skoleplass avhenger av hvor gode karakterer man har.

**Geografisk opptak:** Ofte kalt “nærskoleprinsippet”, elever i et bestemt geografisk opptaksområde rundt skolen har rett til å gå på denne skolen uavhengig av karakterer. Man får i utgangspunktet ikke lov å gå på en annen skole.

**Finansieringsmodell/Ressursfordelingsmodell** - hvordan man fordeler penger mellom skoler.

“**Stykkprisfinansiering**”: Ressursfordeling der skoler får penger etter antall elever. Skoler som har få søkere og mister elever får mindre penger, mens flere elver betyr mer penger.

**“Behovsprøving”:** Ressursfordeling der skolen får penger etter hva de behøver. Politikerne kan dermed bruke andre mål enn elevtall for å dele ut penger og slik utjevne forskjeller mellom skoler. F.eks. kvalitet på bygningsmasse, utstyr, andel elever med behov for tilpassa undervisning og spesielle behov.

**Skolestruktur:** Hvordan skolebygg og antall skoleplasser er fordelt geografisk og i forhold til befolkningen. Avgjør hvor langt elever må reise for nå skolen.

## Dagens situasjon

Det er viktig å skille mellom opptak i Grunnskolen og de Videregående skolen (VGS).

Grunnskolen er obligatorisk og drives av kommunen. Hvilken skole man går på bestemmes av opplæringslovens *nærskoleprinsipp*: “Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til»<sup>1</sup>.

Kun “Etter søknad [til kommunen] kan eleven takast inn på annan skole enn den eleven soknar til.” Dette gir kommunene muligheten til å selv velge hvor «lett eller vanskelig» de vil gjøre det for folk å bryte med nærskoleprinsippet og velge en annen skole for barna sine. Men kommunen kan ikke ta inn en elev som søker skolebytte før alle elevene som har denne skolen som sin nærskole, har fått plass<sup>2</sup>. Dette brukes av enkelte kommunestyre for å prøve å skape et «fritt skolevalg» i Grunnskolen i sin kommune, men hovedregelen i Norge er altså nærskoleprinsippet for 1.-10. trinn.

Videregående opplæring drives av fylkeskommunen (fylke) og er ikke obligatorisk, men alle som vil har rett til å få denne utdanningen. Det er opp til hvert fylke å bestemme hvordan elever blir tatt opp til VGS, og det finnes i dag mange ulike løsninger i de ulike fylkene. Forskjeller i geografi, bosetningsmønster og skolestruktur brukes gjerne som argument for denne friheten til fylkene.

Frp og Høyre ønsker å innføre karakterbasert opptak i hele landet, mens SV og rødt vil stanse fritt skolevalg både i og mellom fylker.

### Ulike versjoner av både geografisk- og karakterbasert opptak er prøvd

#### Kun karakterbasert opptak

Alle elever konkurrerer om alle skoler i hele fylket, som i Oslo i dag.

#### Karakterbasert opptak med kvote for de svakeste elevene

Et begrenset antall elever med de laveste karakterene kan lettere få plass på nærskolen sin uten å måtte konkurrere med alle elever i hele fylket. Akershus hadde i 2004 fritt skolevalg men holdt av 10% av skoleplassene reserveres for dem med dårligste karakterer.

<sup>1</sup> Kapittel 8. Organisering av undervisning § 8-1. Skolen <https://lovdata.no/NL/lov/1998-07-17-61/§8-1>

<sup>2</sup> <https://www.fylkesmannen.no/Oslo-og-Akershus/Barnehage-og-opplaring/Grunnskole-og-videregaende-opplaring/Narskole---skolebytte/>

#### Karakterbasert opptak innad i mindre områder

Fylket deles opp i mindre områder og elever kan søke seg til alle skoler innenfor hvert område.

#### Karakterbasert opptak med nærskolepoeng

Alle elever konkurrerer om alle skoler i hele fylket, men får ekstrapoeng for å søke på nærskolen (og kommer dermed lettere inn på sin nærskole). Brukt i Nord-Trøndelag i 2004.

#### Karakterbasert- og geografisk opptak i ulike deler av fylket

I 2004 hadde Sør-Trøndelag karakterbasert opptak i Trondheim, og geografisk opptak i resten av fylket.

#### “Karakterbasert” opptak i puljer

I Bergen by ble i 2004 alle elevene delt inn i tre poenggrupper basert på karakter. Alle skoler får deretter tildelt elever fra samtlige tre poenggrupper. Dette for å unngå at det får utvikle seg såkalte "gode" og "dårlige" skoler.

#### Kun geografisk opptak

Alle elever må gå på sin nærskole. Dersom nærskolen ikke har den linjen man ønsker seg får man plass ved nærmeste skole som har linjen. Unntaket er landslinjer og landsdekkende tilbud hvor alle har rett til å søke uansett hvor i landet en bor<sup>3</sup>.

#### Geografisk opptak med unntak

Elever får søke om å bytte skole på ulike grunnlag. Feks. Ønske om å komme seg bort fra et uheldig miljø eller at man er utsatt for mobbing. Hva fylkeskommunen godtar varier, noen eksempler: Nordland 2004 kunne man søke til en annen skole dersom man har slektninger man kan bo hos nær en annen skole. Telemark 2004: dersom det ikke finnes offentlig transport fra hjem til nærskole. Troms 2004: dersom man bor så langt unna nærskolen at man uansett må bo på hybel.

#### Geografisk opptak for VG1, karakterbasert for VG2 og VG3

Alle må/får gå på nærskolen første året, men det åpnes for karakterbasert opptak for de siste årene. Dette er særlig relevant for yrkesfag hvor man har større generelle klasser første året, og neste år velger en spesialisering. Feks. kan man etter førsteåret (VG1) på “Teknikk og industriell produksjon” gå andreåret (VG2) på “Anleggsteknikk” eller “Smed”. Brukt i Hordaland 2004.

## **Drøfting**

Grønn Ungdom og MDG må med dagens politikk bestemme seg for hvilken opptaksordning vi ønsker i de ulike fylkene. I denne saken skal landsstyret ta stilling til

- 1) om vi ønsker å videreføre fylkenes valgfrihet eller ønsker å innføre et likt nasjonalt opptakssystem. Dersom vi ønsker et nasjonalt opptakssystem må vi velge
- 2) hvilke prinsipper vi legger til grunn og om det bør være karakterbasert- eller geografisk basert opptak. Under følger en drøfting av de vanligste argumentene for disse spørsmålene.

---

<sup>3</sup> <https://www.vilbli.no/nb/nb/no/landslinjer-og-landsdekkende-tilbud-/a/025482>



### Argumenter for frihet til fylkene vs. nasjonalt opptakssystem

I spørsmålet om vi vil innføre et nasjonalt system som tar valgfriheten fra fylkene må vi veie ideologi opp mot de ulike behovene i landets fylker. Det er ingen tvil om at det er store forskjeller i antall skoler, avstander og bosetningsmønster i fylker som Buskerud, Sogn og Fjordane og Oslo.

Konsekvensen av å ikke få plass på nærskolen og måtte reise til nærmeste skole er større i Molde enn i Stavanger. Må elevene reise lang blir det dyrt for fylket som skal betale skoleskyssen, og noen steder er det rett og slett ikke kolektivtilbud eleven kan bruke. I store deler av landet vil man måtte bo borte på hybel for å gå på en annen skole. Dette kan være utfordrende for mange 15åringer, og kanskje særlig for dem som i et totalt karakterbasert system taper kampen og må flytte skole. Denne problemstillingen er særlig viktig å tenke på i forbindelse med sammenslåingen av Finnmark og Troms, nye Vestlandet og Viken fylke.

Mener vi allikevel at ett spesifikt opptakssystem er ideologisk viktig nok, så kan vi gjøre som Rødt og Frp. Vår grønne ideologi er i derimot både opptatt av å beskytte folks frihet til et mangfold liv fra en overformynderstat, samtidig som vi ønsker bærekraftige lokalsamfunn og en skole som utjevner forskjeller. Det er derfor ikke like selvfølge for oss å ville velge ett opptakssystem som kan påtvinges alle fylker.

### Argumenter for og mot ulike opptaksordninger

#### **Konkurranses motiverer elever**

Når det ikke er en selvfølge at du får velge hva du vil etter 10. klasse, så gir det elever en motivasjon til å jobbe for å få gode resultater på skolen. Dersom både elever som ligger på latsida og få dårlig karakter i alle fag elever som jobber beinhardt og får gode karakterer uansett får en automatisk plass på samme skole så gir det et signal om at innsatsen du gir ikke har noe å si. Å gi elever valgmuligheter som de må kjempe for å nå kan øke elevenes innsats og prestasjoner.

Problemer med slik konkurransemotivasjon kan både være et uønsket stort fokus på prestasjon, presset det medfører og viktigheten av testing og karakterer. Man kan også være kritisk til konkurransen i seg selv. Foreldres utdanning, inntekt, elevens bagasje av hendelser og helsetilstand er alle faktorer som gir oss ulike forutsetninger for å gjøre det godt i skolesystemet og man kan derfor si at ingen konkurrerer på like vilkår. Samtidig kan man være uenig i at vår rett til utdanning er noe vi skal måtte konkurrere med hverandre om å få benyttet oss av.

#### **Frihet til å velge**

Folk liker å ha valgfrihet og staten bør ha gode grunner for å tvinge sine borgere – også når det gjelder hvilken VG skole en får gå på. Det er mange grunner til å ville velge mellom skoler: skifte sosialt miljø, flytte til et bestemt sted eller bare velge en skole som man synes passer for seg. Bor man i spredtbebygde områder kan det hende at den nærmeste skolen ligger i nabofylket, eller at man ønsker å bo på et større sted. Bor man i en by er det kanskje flere skoler i gangavstand fra huset ditt, og du ønsker å gå på en av dem som har en særpreget undervisningsstil, fagkombinasjoner eller elevmiljø.

Samtidig er karakterbasert opptak kun fritt for dem som har gode nok karakterer til å velge. I Oslo har skolene *Ulsrud VGS 140* og *Bjørnholt VGS 130* skoleplasser som bare 8 og 33 elever har satt som sitt førstevalg. Dette medfører at det store flertallet av elever som havner i disse klassene ikke ønsker å gå på disse skolene.

Dersom elever får flytte fritt mellom skoler kan man få en effekt hvor enkelte klasser og kanskje til og med hele skoler må legges ned fordi det er for få elever til å drifte klassen/skolen. For de elevene som ønsket å gå i klassen/skolen som stenges vil deres valgfrihet bli begrenset av den generelle friheten til å flytte mellom skoler.

I slike scenario får fylke en uforutsigbarhet for skoledriften som skaper ekstra kostnader og administrasjon for fylket som fra år til år må opp- og nedbemanne skolene. Ikke minst vil det gi en uforutsigbarhet for lærere som må flytte eller bli oppsagt.

Nedleggelse av skoler vil kunne lage hull i skoletilbudet både geografisk og faglig dersom skoler med unike linjer eller geografisk viktighet legges ned. For eksempel har *Sami joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla / Samisk videregående og reindriftsskole i Karasjok* landets eneste reindriftslinje samtidig som de nærmeste VG skolene ligger 1,5 (Kautokeino) og 2,5 timer (Alta) unna med bil. Å planlegge og styre oppbygningen av skoletilbudet i fylket blir lettere om man har et mer forutsigbart elevgrunnlag fra år til år.

### **Konkurransen motiverer skoler**

Dersom skolene må konkurrere om elevene må rektorene jobbe for å lage en best mulig skole som elever har lyst til å gå på. Det vil presse skolene til å være mer opptatt av kvaliteten på undervisningen, lage godt skolemiljø og gi flere tilbud til elevene. Å kombinere dette med en finansieringsmodell hvor pengene følger elevene vil skolene få ekstra motivasjon og skoler som er dårlige på å konkurrere må kutte i skoleplasser men man lar de som gir elevene det de ønsker øke sin kapasitet.

Hvilke skoler som «lettest gir deg/hjelper deg til å klare å få gode karakterer» blir også en del av en slik konkurranse. Her har særlig private skoler blitt anklaget for å la elever «kjøpe seg til gode karakterer», selv om en rapport bestilt av Utdanningsdirektoratet i 2014 bestrider dette<sup>4</sup>. Uansett vil det med karakterbasert opptak være ekstra behov for å sikre felles normer for hvordan man setter karakterer på en like streng/snill måte. Eksamen med nasjonale oppgaver og retningslinjer for vurdering er en slik måte å sikre lik karaktersetting på. Det verdt å merke seg at MDG og Grønn Ungdom er skeptiske til dagens eksamensordning.

En slik konkurranse mellom skoler forutsetter også at skolene bruker kapasitet på å selge seg inn hos elevene gjennom nettsider og promotering<sup>5</sup>. Man kan være uenig i at skoler burde bruke tiden sin på markedsføring og en konsekvens kan være at skoler slutter å samarbeide og heller holde gode løsninger for seg selv for å gjøre det bedre i konkurransen om elevene.

### **Skjev fordeling – «Eliteskoler / A- og B-skoler»**

I byer hvor elever har flere skoler i nærheten som de kan konkurrere om oppstår det fort populære skoler ((pga. sentrumsnært, nytt skolebygg, flinke lærere eller generelt godt rykte/ høy status). Nå mange søker seg til disse skolen øker snittet og man får en elevmasse med utelukkende høye karakterer (og motsatt på upopulære skoler) – en slags «nivådeling» mellom skoler. Nivådeling i skolen er en egen debatt, men spørsmålet

<sup>4</sup> <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/xRO7V/Kronikk-Hvorfor-far-elever-ved-private-skoler-bedre-karakterer>

<sup>5</sup> <https://www.utdanningsnytt.no/magasin/2016/mars/hver-elev-betyr-kroner-pa-konto/>

om klasser bør være mangfoldige og inneholde ulike nivåer eller om «like barn leker best» kommer også inn i skolevalgdebatten.

Noen kritikere av karakterbasert opptak mener at klasser dominert av elever med store utfordringer burde få flere "ressurssterke elever" for å bedre læringsmiljøet. Da kan man spørre seg om det er riktig at de «sterkeste» elevene skal måtte være med på å løfte «svakere» elever ved å måtte gå på skoler hvor motivasjon og kunnskapsnivå i faget er betydelig lavere enn sitt eget.

«Nivådeling mellom skoler» skiller ikke bare elever etter karakter, men også momenter som kan påvirke skolekarakterer: språkkunnskaper, konsentrasjonsvansker, oppvekst og familiers inntekt. Geografisk opptak vil ikke automatisk løse disse problemene, da ulike geografiske områder i byer ofte har ulike boligpriser og befolkningen allerede er geografisk sortert etter inntekt. Dette gjelder særlig i Oslo og delvis i Bergen og Drammen.

### Hvorfor finansieringsmodell er viktig

Det er alltid vanskelig for politikere å definere «behovet» viktige tjenester som helse og utdanning har. Allikevel kan en skille måtene man gir penger til skolene i to prinsipielle finansieringsmodeller: «Behovsprøving» eller «stykkprisfinansiering». Man kan kombinere de ulike modellene og hvert fylke velger selv hvordan de gjør det. Også når man ønsker å gi skoler penger «etter behov» er det relevant å se på antall elever på skolen. Stykkprisfinansiering, som gir skolene penger etter antall elever, er derimot et virkemiddel for å øke konkurranseeffekten med karakterbasert opptak.

I Oslo innførte Høyre både karakterbasert opptak og stykkprisfinansiering som sammen har fått mye kritikk fra tilhengerne av geografisk opptak<sup>6</sup>. Også Elevorganisasjonen og Arbeiderpartiet i Oslo, som ikke ønsker å fjerne karakterbasert opptak, vil nå gå bort fra stykkprisfinansiering<sup>7</sup>. Motstanden mot ordningen i Oslo handler om at upopulære skoler med store utfordringer får dårligere økonomi og dermed blir mindre rustet til å forbedre seg og slik går det i en selvforsterkende spiral. Oslo teller i tillegg skolens elever flere ganger i løpet av året, og dersom en skole har stort frafall vil de i løpet av året få mindre penger, selv om utgifter til antall klasser og lærere forblir konstant. Ett alternativ som bøter på dette problemet og som frontes av Sosialistisk Venstreparti er å gi skoler penger per klasse, ikke per elev<sup>8</sup>.

### Skolestruktur

Uavhengig av opptaksmodellene legger skolestrukturen store føringer for hvordan opptaket fungerer. Man kan aktivt føre en politikk med å bygge skoler spredt i hele fylket, eller sentralisere ved å legge flere skoler i en del av fylket og prioritere få store, fremfor flere små skoler. Det er viktig å tenke på hvordan dagens skolestruktur er, da det tar lang tid å bygge, legge ned og sammenslå skoler og dermed få endre skolestrukturen selv om man er uenig i dagens situasjon.

Dagens skolestruktur gjør det mulig for de aller fleste elever å gå på en videregående skole uten å måtte flytte på hybel. I tettbebygde områder finnes det ofte flere skoler slik at elever også kan velge blant de fleste linjer og fagkombinasjoner uten å flytte

<sup>6</sup> <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/VRMan4/Osloskolens-skjevheter---en-kamp-i-motvind>

<sup>7</sup> <https://www.dagsavisen.no/oslo/slutt-pa-stykkpris-1.985283>

<sup>8</sup> <https://www.dagsavisen.no/nyemeninger/friheten-er-ikke-for-alle-1.1138397>

hjemmefra. Her ligger det en diskusjon mellom å spare penger på antall skoler og lærere vs. å spare transportkostnader og la elever bo hjemme. Sentralisering og effektiviseringsfordeler ved «stordrift» vs. desentralisering og skoler nært lokalsamfunn.

På den ene siden er det hverken elevgrunnlag eller økonomi i å ha VG2 Flyfag-klasser på alle landets skoler (kun fire linjer i landet i dag<sup>9</sup>), men ikke urimelig å ønske at alle elever som starter på VGS skal kunne velge studiespesialiserende uten å måtte flytte titalls mil unna familien. Dette er et spørsmål om skolestruktur, men også skolevalg. Fritt skolevalg vil kunne gjøre elevgrunnlaget ustabil for skoler som alene dekker store geografiske områder, dersom mange av de relativt få elevene nært skolen heller velger seg bort. Samtidig kan fritt skolevalg også øke elevgrunnlaget for skoler «langt ut i gokk» dersom de har unike linjer og klarer å lokke til seg elever fra andre områder.

Landsdekkende linjer og linjer som kun finnes i noen fylker er det staten som styrer. I tillegg er det opp til fylkene og fordele linjer mellom skolene sine. Dette betyr at man kan velge å sette unike og spennende linjer til de skolene som kan ha bruk for økt popularitet. En innvending mot dette er at kule og spesielle fag og linjer som legges utenfor byene gjør at flere elever må flytte lenger for å nå dem, da det tross alt er flest elever i tettbygde strøk.

## Spørsmål til diskusjon

- Bør hver enkelt fylkeskommune velge sitt eget opptakssystem for VGS?
- Hvilke prinsipper er viktige for oss i Grønn Ungdom?
  - Er konkurranse for å motivere elever og skoler viktig?
  - Er en spredt og planlagt skolestruktur i distriktene viktig?
  - Er det viktig å kunne gå på skolen nært seg?
- Bør skoler speile mangfoldet i samfunnet eller skille elever etter karakterer og nivå?
- Bør finansieringen av skolene forsterke konkurranse mellom skolene?

## Konklusjon

Vi i GU ønsker å ivareta verdier man finner både hos venstresidens geografiske opptak og høyresidens karakterbaserte opptak. Siden forskjellene i Norges fylker både åpner for, og trenger, tilpassede opptaksordninger mener saksbehandler at Grønn Ungdom ikke bør gå inn for en lik modell for alle fylker. Siden vi ikke er like ensporet som for eksempel. Rødt (trang likhet) og Frp (fri konkurranse) vil en grønn nasjonal ordning måtte være veldig detaljert for å ivareta alle hensyn som er viktige for oss. Så både av praktiske hensyn og hensynet til å bevare lokalt demokrati bør vi la dette spørsmålet bestemmes i hvert fylke.

Grønn Ungdoms fylkeslag bes bruke dette sakspapiret og selv ta stilling til spørsmålet i sine fylker og spille dette inn til sine respektive fylkestingsvalgprogrammer.

Allikevel mener vi det er mulig og lurt å vedta en nasjonal linje på hvilke prinsipper og verdier som Grønn Ungdom der enige om og legger til grunn når vi i hvert fylke vurderer de ulike opptaksmodellene. Ikke for å legge føringer på GUs fylkeslag, men for å ha et

---

<sup>9</sup> [https://utdanning.no/utdanning/vgs/vg2\\_flyfag](https://utdanning.no/utdanning/vgs/vg2_flyfag)

nasjonalt standpunkt å fronte i nasjonale debatter. Vi foreslår å si noe prinsipielt om konkurranse-kritikk, kvalitetslikhet mellom skoler, finansieringsmodeller og opprettholdelse av distrikts skoler. Her må landsstyret gjerne foreslå flere prinsipper som vi kan bli enige om på tvers av fylkeslagene våre.

### ***Forslag til vedtak***

**F1:** Resolusjonen «GRØNT SKOLEVALG: FRIHET OG FELLESKAP MED LOKALE TILPASNINGER» vedtas slik den foreligger.

**F2:** Resolusjonen oversendes Grønn Ungdoms landsmøte.

**F3:** Resolusjonen oversendes MDGs landsstyre.

Med vennlig hilsen

(På vegne av politisk utvalg for skole og utdanning)

Ola Eian,

*Talsperson*

Oslo, 12. juni 2018



# GRØNT SKOLEVALG

## FRIHET OG FELLESSKAP MED LOKALE TILPASNINGER

- 1) Norges langstrakte land og unike fylker byr på ulike utfordringer når opptakssystemene til videregående skoler skal utformes. Forskjellene i skolestruktur og transportbehov vil ikke bli mindre etter regionreformen resulterer i fylker så ulike som Viken og Møre og Romsdal. Derfor bør ikke Stortinget ta avgjørelsen om opptaksordningen for videregående skoler fra fylkene. Ideologiske kjepphester bør settes til side for behovet for lokal tilpasning og lokaldemokrati.
- 2) Valgfrihet til elever er et gode, men konkurransen som følger med skolevalg er en bieffekt som uten en medmenneskelig politikk kan øke forskjellene i samfunnet. En utjevnede skolefinansiering og sosiale tiltak på andre politikkområder er en forutsetning for at karakterbasert opptak skal være så fritt som mulig.
- 3) Uavhengig av opptaksmodeller skal ikke finansiering brukes til å intensivere konkurransen, hemme samarbeid og straffe skoler med store utfordringer. Kombinasjonen av karakterbasert opptak og stykkprisfinansiering. Har vært feilslått. Skolene skal få penger etter behov slik at de kan gi elever et godt skolemiljø og ta vare på alle, uavhengig av deres behov og utfordringer.
- 4) I spredtbebygde områder med begrenset elevgrunnlag bør fylket prioritere å skape et attraktivt tilbud på disse skolene. Slike skoler bør tildeles sjeldne linjer og bruke lokale kultur-, næringslivs- og naturgitte forutsetninger for å gi et unikt tilbud.

### Grønn Ungdom mener derfor at:

1. Opptaksmodellen til videregående skole skal bestemmes regionalt i hvert fylke
2. Ved karakterbasert opptak er valgfrihet til eleven målet. Konkurransen mellom elever må møtes med en utjevnende politikk som ikke øker sosiale forskjeller.
3. Finansiering av skoler skal utjevne kvalitetsforskjeller mellom skoler og ikke fremme konkurranse mellom skolene.
4. Skoler med begrenset elevgrunnlag i spredtbebygde områder bør ha spesielle og attraktive tilbud som kan tiltrekke elever utover sitt nærområde.

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Rauand Ismail, sentralstyremedlem  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-135

grønn  
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

# GRATIS PENGER!

## Bakgrunn

Grønn Ungdoms landsmøte i 2017 vedtok i arbeidsplanen å sette ned et politisk utvalg for skatt og velferd. Det politiske utvalget for skatt og velferd har sendt inn sin første resolusjon til behandling, denne gangen om borgerlønn. Utvalget har innstilt på at Grønn Ungdom skal være for borgerlønn. I sakspapirene viser vi til overordnede argumenter for og imot ulike borgerlønnsmodeller og definerer modellene vi har innstilt på i resolusjonen.

## Tema og avgrensning

Saksområdet skatt og velferd er bredt, og omfatter alt fra klimaavgifter til pappapermisjon. Det politiske utvalget har derfor avgrenset seg til noen områder Grønn Ungdom kan skille seg fra de andre ungdomspartiene på og som er i tråd med verdiene til målgruppen vår jamfør kommunikasjonsstrategien. Utvalget har vurdert valg av temaet borgerlønn opp mot noen kriterier vi mener er relevante. Det er rimelig å anta at Grønn Ungdom sine medlemmer har meninger om saken. Grønn Ungdom har ikke tatt stilling til saken siden De Grønnes programbehandling i 2017. De Grønne har eierskap til saken.

## De Grønnes program

I partiprogrammet til Miljøpartiet De Grønne for perioden 2017-2021 er det kun et punkt om borgerlønn under kapitlet Velferd og inkludering. Punktet lyder som følger: Utrede ordninger for borgerlønn tilpasset norsk kontekst og gjennomføre pilotforsøk for å samle erfaringer om virkning og innretning. Det er utvalgets klare mening at punktet ikke er konkret nok. Utvalget ønsker å gå enda lengre enn De Grønnes standpunkt til borgerlønn i dagens partiprogram og nevner konkrete modeller for borgerlønn som skal utredes og tallfester årstallet på første pilotprosjekt.

## Hva er borgerlønn?

En borgerlønn kan enkelt defineres som en universell månedlig godtgjørelse som betingelsesløst utbetales til alle borgere. Med andre ord: gratis penger.

Borgerlønnsbegrepet har likevel også blitt brukt om andre modeller for betingelsesløse

godtgjørelser. Noen økonomer bruker det om former for månedlige utbetalinger som er mer eller mindre universelle. Andre bruker det om negativ inntektsskatt. Det er viktig å merke seg at nivået på en slik utbetaling kan variere veldig mye, og påvirke kostnadene for staten like mye. Utvalget mener ingenting om hvilken modell som egner seg best i en norsk sammenheng eller hvor høye eller lave utbetalinger som egner seg best, men peker likevel på følgende modeller som bør vurderes i en utredning i første tiltakspunkt, som dere kan lese videre om i drøftingen i dette saksfremlegget.

### **Borgerlønn i andre land**

Det finnes land vi liker å sammenligne oss med som har, eller har hatt forsøk med borgerlønnsmodeller. Canada og Nederland har forsøk med borgerlønn som fortsatt pågår, mens Finland har som den første velferdsstaten gjennomført et pilotprosjekt med borgerlønn. Etter forslag fra bondepartiet Centern, vedtok Riksdagen i Finland et forsøk med borgerlønn<sup>10</sup>. Forsøksordningen innebar at 2000 tilfeldig arbeidsledige skulle motta omtrent 5400 kroner i måneden uten betingelser i hele 2017. Gruppen skulle sammenlignes med en annen kontrollgruppe med arbeidsledige som mottok alminnelig arbeidsledighetstrygd. Forsøket har kostet Finland over 600 millioner kroner, men effekten den langsiktige konsekvensen ordningen har hatt for yrkesdeltagelsen blant forsøksgruppen, sammenlignet med kontrollgruppen skal evalueres.

### **Drøfting**

Universell basisinntekt er den opprinnelige modellen for borgerlønn og defineres som en fast månedlig utbetaling til alle borgere, uavhengig av inntektsnivå og andre inntekter. Prinsippet bak en slik modell er at utbetalingen skal være høy nok til å dekke et minimum av levekostnader og være lik for alle.

Negativ inntektsskatt er en av modellene som fraviker prinsippet om at borgerlønnen skal være universell. Med denne modellen vil borgere som tjener under et gitt inntektsnivå få mellomlegget mellom det gitte inntektsnivået og borgerens egen inntekt som utbetaling. Vanligvis betaler alle som tjener over det gitte inntektsnivået en flat skattesats, men også andre beskatningsmodeller, slik som dagens, er mulig også med en slik modell. Denne modellen vil være svært progressiv og omfordelende.

Universell grunnlønn<sup>11</sup> er en annen modell for borgerlønn som gir enhver borger i et land rett på en andel av den samlede nasjonalinntekten og varierer dermed med den generelle inntektsutviklingen i landet.

Behovsprøvd minsteinntekt er en vri på borgerlønn som hverken er betingelsesløs eller universell, men som sikrer enhver borger retten på en minsteinntekt ved behov. En slik

---

<sup>10</sup> <https://forskning.no/samfunnsokonomi-velferdsstat/2018/04/ikke-mer-borgerlonn-i-finland>

<sup>11</sup> <http://www.sv.uio.no/esop/forskning/aktuelt/i-media/2016/artikler/160930moene.pdf>



minsteinntekt vil innebære harmonisering av minimumsytelser og forenklinger i kontantytelsene mange med lav inntekt mottar gjennom NAV i dag.

Delvis borgerlønn er en betingelsesløs universell utbetaling til alle borgere, men på et nivå man ikke nødvendigvis kan leve av. Denne modellen forutsetter andre minsteytelser ved siden av, men vil gradvis kunne erstatte ytelsene mange mottar i dag ved at borgerlønnen økes over tid.

### **Argumenter mot borgerlønn**

Et argument mot universelle modeller av borgerlønn som gir alle borgere lik utbetaling, er at det ikke omfordelende, tvert imot så vil velstående borgere få samme utbetaling som borgere med lav inntekt. Et annet argument er at kostnadene av en borgerlønn som er høy nok til å kunne leve av, vil kreve mye høyere skatter enn det er politisk mulig å få til i land som Norge med forholdsvis høy inntektsskatt fra før. Kostnadene av en borgerlønn vil også kunne fortrenge andre målrettede velferdsordninger og ytelser. Et argument som ofte blir tatt opp er at man vil få mindre insentiv til å jobbe og dermed vil flere slutt med organisert arbeid. Noen vil mene at borgerlønn er løsningen på et problem vi ikke står overfor ennå, nemlig at økonomien vokser og arbeidsledigheten øker som følge av den teknologiske utviklingen.

### **Argumenter for borgerlønn**

Hvilke argumenter som taler for borgerlønn avhenger av hvilken modell man ser på. Et argument for alle modellene er at automatiseringen fører til at mange arbeidsplasser går tapt, og borgerlønn kan være en løsning på hvordan flere mennesker som står utenfor arbeidslivet kan få et godt liv og en sikker inntekt, uavhengig av utviklingen i arbeidsmarkedet. Hvis borgerlønnen er på nivå man kan leve av, kan den gi mange økonomisk trygghet og dermed mulighet til å kunne jobbe med det de er motivert til. Enten det er å satse på en gründerbedrift eller å passe på familien. Dermed kan en borgerlønn gi folk muligheten til å fylle livene sine med arbeid og frivillighet som ikke kan måles i kroner og øre. En metastudie viser dessuten at de fleste vil fortsette med organisert arbeid, selv mens de mottar borgerlønn<sup>12</sup>. Et annet argument som gjelder for de fleste modeller er at det vil kunne forenkle og redusere mye av byråkratiet som i dag finnes som følger av behovsprøving, aktivitetsplikt og velferdssystemene for øvrig. Noen av modellene, for eksempel universell grunnlønn kan dessuten være med på å sørge for at alle får glede av den økonomiske veksten automatiseringen vil skape og forene arbeidstakeres og arbeidsgiveres interesser.

## **Spørsmål til diskusjon**

- Bør vi mene noe om hvilket år de første pilotprosjektene bør iverksettes?

---

<sup>12</sup> <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/10748.pdf>

- Holder det med pilotprosjekter i to norske kommuner?
- Skal vi nevne ulike modeller utredningen skal ta utgangspunkt i?

### ***Saksbehandlers konklusjon***

Utvalget har landet på at det er riktig å utrede modeller for borgerlønn slik De Grønne mener i dag, nettopp fordi det er få velferdsstater som har sett på virkningene en borgerlønn kan ha for arbeidslivet. Vi konkretiserer likevel hva som skal være mandatet til en slik utredning, og hva som er målsettingen. Vi er åpne for at en utredning kan ta utgangspunkt i også andre modeller, eller at første pilotprosjekt skal iverksettes på et annet tidspunkt. Men vi har landet på at innstilling slik den foreligger ivaretar alle hensynene som finnes i debatten om borgerlønn. Som Elon Musk sier: «Hvem skal betale befolkningens lønn når roboter har overtatt alle jobbene?»

### ***Forslag til vedtak***

**F1:** Resolusjonen «Gratis penger!» vedtas slik den foreligger.

Med vennlig hilsen

(På vegne av politisk utvalg for skatt og velferd)  
Rauand Ismail,  
*Sentralstyremedlem*

Oslo, 15. juni 2018



# GRATIS PENGER!

Arbeidslivet står overfor store teknologiske gjennombrudd i årene som kommer. Kunstig intelligens, roboter, velferdsteknologi og selvbetjente butikker. Digital postkasse og selvkjørende elbiler. På område etter område vil behovet for arbeidskraft bli overflødig, samtidig som næringslivet høster inn større inntekter. For Grønn Ungdom handler politikken om å gi folk muligheten til å seg skape gode liv. Når arbeid blir overflødig, og bedrifter tjener mer, kan folk bruke mer av tiden sin slik de ønsker. Vi vil gi folk tryggheten til å satse på egne ideer og skape egne jobber. Derfor ønsker vi å se på modeller for borgerlønn, gratis penger, som gis alle borgere, uten betingelser eller motytelser.

## **Grønn Ungdom vil:**

- Utrede ulike modeller for borgerlønn tilpasset den norske velferdsstaten med utgangspunkt i universell basisinntekt, negativ inntektsskatt, universell grunnlønn, behovsprøvd minsteinntekt og delvis borgerlønn.
- Iverksette det første pilotprosjektet for borgerlønn innen 2024 i to norske kommuner med ulik befolknings sammensetning, grad av yrkesdeltagelse, og utbredelse av gründerskap.
- Evaluere pilotprosjektene med borgerlønn for å vurdere om ordningen bør videreføres i Norge.

Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Rauand Ismail, sentralstyremedlem  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-136

grønn  
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

# TA SKATTEN TILBAKE

## Bakgrunn

Grønn Ungdoms landsmøte i 2017 vedtok i arbeidsplanen å sette ned et politisk utvalg for skatt og velferd. Det politiske utvalget for skatt og velferd har sendt inn sin andre resolusjon til behandling, denne gangen om beskatning av multinasjonale selskaper. Utvalget har foreslått noen nye skatter, styrkingen av noen gamle skatter, og noen rapporteringskrav som vil sikre mer skatt inn i statskassa. I denne delen følger det litt kort informasjon om tema og avgrensning, hva vi mener i dag og litt om multinasjonale selskapers omsetning, i drøftingen definerer vi noen av punktene vi har foreslått. Hvis du synes saksfremlegget er langt, er det lov å søke opp begreper i nettleseren din, se på Scheel-utvalgets rapport, og hoppe over denne delen.

## Tema og avgrensning

Utvalget har valgt å inkludere det som Miljøpartiet De Grønne allerede mener i dag, men å gå enda lenger, og foreslår helt nye skattemodeller i denne innstillingen. Vi har likevel valgt å avgrense oss til beskatning av omsetningen til multinasjonale selskaper, og har hovedfokuset på å bekjempe kostnadsstrukturer store selskaper lager for å omgå eller undra skatt i Norge. I saksfremlegget har vi brukt samlebetegnelsen «skatteflukt» for alle *problemene* innenfor avgrensningen.

## De Grønnes program

I partiprogrammet til Miljøpartiet De Grønne for perioden 2017-2021 er det to kulepunkter om skatteflukt: «Bruke norske eierskap gjennom Statens pensjonsfond utland aktivt til å bekjempe skattetilpasning og kapitalflukt. Kreve at selskaper som Statens pensjonsfond utland investerer i utviser åpenhet om selskapsstruktur, skatteinnbetalinger og eierforhold, samt regnskapsrapportering på land-for-land-nivå.»

## Hva er skatteflukt?

I dag finnes det store selskaper som tjener penger i flere land samtidig, uten å betale et rettfærdig skattenivå for omsetningen sin. Det skyldes i all hovedsak to ting: **1)** selskapene har selskapsstrukturer som gjør det vanskelig å vite hvor pengene de tjener

havner og 2) selskapene har kostnadsstrukturer som gjør at omsetningen blir bokført som kostnader, og dermed unngår beskatning. Det internasjonale pengefondet (IMF) estimerer selskapers skatteunndragelse til 600 mrd. dollar til sammen globalt, altså omtrent 5 300 mrd. kroner i tapte inntekter hvert år. EU har anslått at tapt skatteinntang for EU-landene som resultat av aggressiv skatteplanlegging beløper seg til 50–70 mrd. euro per år, tilsvarende 500–600 mrd. kroner. Særlig gjelder dette tapte skatteinntekter fra teknologiselskaper og selskaper med digitale inntektsmodeller.

## Drøfting

### Skatteavtaler

I behandlingen av denne resolusjonen er det viktig å ha i bakhodet at Norge er folkerettslig bundet til 97 skatteavtaler med ulike land<sup>13</sup>. Skatteavtalene er til å for å hindre at selskaper må betale dobbelt skatt på samme inntekt i to forskjellige land. Det innebærer at vi ikke kan ilegge selskaper skatter som det ikke er åpning for gjennom den enkelte skatteavtalen. Men skatteavtalene er politiske og det er likevel slik at skatteavtaler kan reforhandles hvis vi har politisk vilje. Dessuten er det en rekke land vi ikke har skatteavtaler med, og vi kan på forhånd legge noen prinsipper til grunn ved inngåelsen av nye skatteavtaler.

### Selskapsstrukturer og eiere

Første og annet kulepunkt handler om å få mer åpenhet om hvem som eier selskaper og hvilke land selskaper operer i. Land-for-land-rapportering innebærer at store flernasjonale konsern med inntekt over 6,5 milliarder kroner i året må rapportere overordnet informasjon om aktiviteten i alle land de har virksomhet<sup>14</sup>. Før 2017 var det kun noen få sektorer som måtte det, mens det nå er en plikt for alle sektorer. Utvalget har innstilt på at en slik rapportering skal være offentlig, i motsetning til i dag. I det neste kulepunktet ønsker vi tilsvarende offentliggjort informasjon om eiere av bedrifter.

### Ny skatter og avgifter

Etter forslagene fra det regjeringsoppnevnte Scheel-utvalgets rapport: *NOU 2014:13 Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*,<sup>15</sup> har det politiske utvalget for skatt og velferd innstilt på to nye kildeskatter på henholdsvis *royalties* og *renter*. En kildeskatt skiller seg fra vanlig skatt ved at myndigheten drar inn skatten før det blir utbetalt eller brukt. **Royalties** er en godtgjørelse for bruk av opphavsrett. Det vil si at et selskap selger

<sup>13</sup> <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/skatteavtaler-mellom-norge-og-andre-stat/id417330/>

<sup>14</sup> <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/rapportering-og-bransjer/bransjer-med-egne-regler/internprising/land-for-land-rapportering/>

<sup>15</sup> <https://www.regjeringen.no/contentassets/bbd29ff81485402681c6e6ea46655fae/no/pdfs/nou201420140013000dddpdfs.pdf>

rettigheten til for eksempel bruk av merkevare til et underliggende selskap. I Norge vil et slikt kjøp kvalifisere til skattefradrag, slik at pengene et selskap bruker på å kjøpe royalties, ikke beskattes. Kjøp av royalties bidrar til skatteflukt ved at et datterselskap i Norge kjøper en merkevare av et moderselskap i et lavskatteland, og dermed flytter millioner av kroner til et land med lav eller ingen skatt. Det samme gjelder **gjeldsrenter**. I dag kan selskaper i praksis flytte penger seg i mellom gjennom å ta opp gjeld fra hverandre med skyhøye renter og dermed flytte pengene fra land som Norge til lavskatteland og bokføre rentene som inntekter.

En annen skatteordning utvalget vil utrede er å redusere verdien av fradrag til et nivå som tilsvarer konsernets samlede skattesats globalt. La oss se for oss at for eksempel Nike betaler 8 prosent skatt internasjonalt på sitt samlede overskudd. Den norske skattesatsen i 2018 er på 23 prosent, hele 15 prosentpoeng mer. Ettersom selskapet globalt betaler 8 prosent, skal dette også være satsen som brukes til å beregne skattefradraget på utgiftene selskapet opparbeider seg ved driften i Norge. Det vil fjerne insentivet til å bokføre kostnader i høyskatteland som Norge, mens inntektene flyttes til lavskatteland.

Utvalget foreslår for øvrig å stanse reduksjonen i selskapsskatten, da vi ikke vil være med på det globale kappløpet om å avskaffe selskapsskatten.

### **Statens ansvar**

Det politiske utvalget mener at det offentlige har et viktig ansvar for å bekjempe skatteflukt gjennom offentlige anskaffelser og anbud, på samme måte som vi har et klimaansvar og et etikkansvar. Vi foreslår derfor at det skal være strenge krav til leverandører av tjenester til det offentlig, hva angår selskapsstrukturer og beskatning. Dessuten vil vi bruke både Statens Pensjonsfond Utland (Oljefondet) og selskaper staten har eierandeler i aktivt for å bekjempe skatteflukt.

## ***Spørsmål til diskusjon***

- Bør vi være bastant mot reduksjon i selskapsskatten, selv i tider der det går dårlig med økonomien i landet?
- Bør vi stille kildeskattene som ufravikelige krav ved inngåelsen av nye skatteavtaler?
- Skal Statens Pensjonsfond Utland være et politisk verktøy for å bekjempe skatteflukt?

## ***Saksbehandlers konklusjon***

Utvalget erkjenner at det finnes ulemper ved innføringen av alle typer skatter og avgifter, men skatteflukt er et så omfattende problem for velferdsstaten, at vi må være villige til å se på alle verktøyene i verktøykassa. Vi er åpen for at det finnes flere

forslag til skatteløsninger for å bekjempe skatteflukt. Resolusjonen tar utgangspunkt i hva som er mulig å gjøre innenfor det norske handlingsrommet for å bøte på et problem som er så globalt. Resolusjonen omfatter derfor alt som er mulig innenfor landegrensene våre.

## ***Forslag til vedtak***

**F1:** Resolusjonen «Ta skatten tilbake!» vedtas slik den foreligger.

Med vennlig hilsen

(På vegne av politisk utvalg for skatt og velferd)  
Rauand Ismail,  
*Sentralstyremedlem*

Oslo, 15. juni 2018



# TA SKATTEN TILBAKE!

Hvert år taper verdens stater tusenvis av milliarder av kroner i skatteinntekter fra multinasjonale selskaper. Gjennom skatteunndragelse og skatteomgåelse, raner store selskaper demokratiene verden over for penger som burde blitt brukt på utdanning, velferd og klimatiltak. Land som Norge taper de største summene, mens landene i det globale sør rammes aller hardest. Samtidig reduseres selskapsskatten verden over. Det foregår et globalt kappløp om å ha de laveste skattene, og taperen er velferdsstaten. For Grønn Ungdom er velferdsstaten et av politikkenes viktigste goder for å sikre alle lik tilgang på utdanning, arbeid og et sikkerhetsnett til alle som trenger det. Derfor vil vi ta skatten fra de store, multinasjonale selskapene tilbake!

**Grønn Ungdom vil ha åpenhet rundt eiere og strukturene til selskaper. Vi vil:**

- Utvide land-for-land-rapportering til å omfatte alle land og alle bransjer. Rapporteringen skal offentliggjøres.
- Innføre et offentlig eierskapsregister som inkluderer eiere av både norske og utenlandske selskaper.

**Grønn Ungdom vil ha nye ideer og bedre løsninger for skatter og avgifter. Vi vil:**

- Innføre en egen kildeskatt på godtgjørelse for bruk av opphavsrett til utlandet.
- Innføre en egen kildeskatt på renter.
- Utrede muligheten til å skattlegge selskapers totale omsetning i Norge.
- Skrive inn kildeskattene ved inngåelsen av nye skatteavtaler og fremtidige reforhandlinger av skatteavtaler.
- Stanse reduksjonen i selskapsskatten.
- Utrede muligheten for å redusere verdien av fradrag for multinasjonale konsern til et nivå som tilsvarer konsernets samlede skattesats globalt.

**Grønn Ungdom vil at staten skal ta sitt ansvar for å stanse kapitalflukten. Vi vil:**

- Stille krav om rapportering av beskatning, omsetning og kostnadsstrukturer til leverandører av tjenester til det offentlige.
- Bruke norske eierskap gjennom Statens pensjonsfond utland aktivt til å bekjempe skattetilpasning og kapitalflukt.
- Kreve at selskaper som Statens Pensjonsfond Utland investerer i utviser åpenhet om selskapsstruktur, skatteinnbetalinger og eierforhold, samt regnskapsrapportering på land-for-land-nivå.



Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Ola Eian, talsperson  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-137

grønn  
ungdom

POLITISK UTTALELSE:

# VÅR FELLES (STOR)DATA

## **Bakgrunn**

Teknologiutvikling og datalagring raser fra politikerne. Skattesystemet er utdatert, kunnskap og makt samles opp i store bedrifter uten at nasjonalstatene henger med. Saksbehandler påstår at individet ikke er egnet til å stå imot presset fra næringslivet om å gi fra seg informasjon.

Denne resolusjonen handler om at folket må ta kontroll over stordata, og beskytte seg fra misbruk fra næringsliv og myndigheter. Sakspapiret drøfter et teknisk tema og resolusjonen foreslår prinsipper som Grønn Ungdom bør møte disse utfordringene med.

## **Begreper**

### **Persondata:**

Opplysninger eller vurdering som kan knyttes til deg som enkeltperson, slik som for eksempel navn, e-postadresse, IP-adresse, bilder, adferdsmønster som TV-vaner, butikkvaner og aktivitet på sosiale medier osv.

### **Stordata:**

Store mengder digitale data, strukturerte og ustrukturerte, som blir analysert for å identifisere trender og sammenhenger. Kan være upersonlig informasjon om klima og atmosfæren, men den store mengden er persondata fra digital aktivitet.

### **Algoritme:**

En algoritme er en oppskrift som forteller hvordan noe gjøres. F.eks. et dataprogram.

## **Drøfting**

### **Stordata – den nye olja**

Samfunnet vårt er blitt mer digitalt, og registrer og lagrer stadig mer informasjon. Før ble persondata lagre med penn og papir. For eksempel av kjøpmannen som skrev bestillinger eller bibliotekaren som førte lister over hvilke bøker som ble utlånt til hvem.

I dag har butikkene medlemskort som registrer hvilke varer du kjøper og gir det tilbud på de tingene du liker. Søkemotorer på internett lagrer alt du søker på og selger informasjonen til alle som ønsker å bruke den. Tilkobling av stadig flere ting til internett, smarttelefonens inntog og digitale systemer i alle daglig gjøremål fra bankkort til musikkavspilling har skapt enorm mange punkter hvor informasjon om oss samles inn.

Den voksende andelen sensorer, teknologiske gjennombrudd innen lagringskapasiteten og en økende kapasitet til å gå igjennom og bruke havet av innsamlet informasjon har gjort stordata til en enorm ressurs. Stordata omtales som verdens mest verdifulle ressurs<sup>16</sup> og sammenlignes med olje; et råstoff som bedrifter tjener enormt mye på å utvinne og selge.

### **Et nytt næringsliv – fabrikker og ting er gammeldags**

Verden har opplevd mange teknologiske gjennombrudd som totalt har endret samfunnet og næringslivet. Oppfinnelsen av spinnemaskinen, dampmaskinen, samlebåndet og elektrisitet er eksempler på slik teknologi. I dag prøver vi ennå å forstå konsekvensene av programmering, kommunikasjon- og informasjonsteknologi og den nye typen bedrifter kalt «teknologiselskaper og selskaper med digitale inntektsmodeller». Dette er selskaper som baserer hele sin virksomhet på den nye teknologien (Google, Microsoft, Apple, Facebook, Amazon), men er også blitt en viktig del av bedrifter som hovedsakelig driver med helt andre fysiske ting som sko, klær og mat.

For ti år siden var det banker og energiselskaper som dominerte lista over verdens største selskaper. I 2006 var bare ett av Europas 20 største selskapene et teknologiselskap. I 2017 var 9 av de 20 største selskapene teknologiselskaper. En endring fra 7 til 54 prosent av den totale markedsverdien<sup>17</sup>.

Skattesystemet vårt er bygget for bedrifter som produserer og selger ting i fysiske fabrikker og butikker. Vi har ikke fungerende systemer for å skattlegge de digitale bedriftene. Ifølge EU-kommisjonen betaler digitale selskaper mindre enn 9 prosent effektiv skatt, under halvparten av det andre selskaper betaler.

Selv om også digitale teknologiselskaper benytter seg av statsfinansiert infrastruktur som et stabilt rettssystem og infrastruktur som bredbånd og internett, betaler de altså langt mindre skatt enn mer tradisjonelle selskaper<sup>18</sup> samtidig som teknologien i seg selv gjør det vanskeligere å fastslå hvor verdiskapingen skjer. I Norge har MDG tatt til orde

---

<sup>16</sup> <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>

<sup>17</sup> <https://tankesmienagenda.no/wp-content/uploads/Etskattesystemtilpassetframtidany.compressed2.pdf>

<sup>18</sup> [https://ec.europa.eu/taxation\\_customs/sites/taxation/files/1\\_en\\_act\\_part1\\_v10\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/1_en_act_part1_v10_en.pdf)

for en «Google-skatt»<sup>19</sup> og flere europeiske land er pådrivere for internasjonale løsninger.<sup>20</sup>

### Individet eller befolkningen – hvem kan selge dataen vår?

Det er fint at individet har rett til å kontrollere sine egne data. Med De europeiske grønnnes gjennomslag for ny personvernlovgivning i EU (kjent som «GDPR») er individets rettigheter betydelig styrket. Men individuelle rettigheter og krav om samtykke er ikke nok. Som Datatilsynet konkluderer med i sin rapport om hvordan kommersiell bruk av personopplysninger utfordrer personvernet<sup>21</sup>:

*Når vi surfer på nettet, ønsker vi rask og enkel tilgang til tjenestene vi oppsøker. Vi vil nærmest på automatikk akseptere alt vi blir bedt om å akseptere. Å la behandling av personopplysninger være betinget av samtykke, fungerer derfor i mange tilfeller ikke etter sin hensikt. Ved å la den enkelte bestemme selv, lar man også den enkelte stå alene overfor store og mektige aktører som i realiteten kan diktere hva enkeltmennesket må samtykke til.*

Men selv i en ideell verden hvor reglene er perfekte og alle individet leser og forstår alle brukervilkår så vil det ikke være nok at individet er den eneste som kan selge ressursen data. For summen av hvert enkelt samtykkebasert salg av informasjon skaper vi en datastrøm av stordata som samlet gir fantastisk mye info om befolkningen.

Jeg har så langt brukt bilder som olje og melk på stordata som ressurs. Et annet bilde er at datastrømmen er som ei kraftig elv som bedrifter kan fiske i, stikke turbiner i eller legge i rør for å skape arbeidsplasser og verdier. Hvem er det som eier fisken og elva, og hvem kan selge den? Fossene våre som brukes til vannkraft lånes kun ut til bedrifter gjennom midlertidige brukstillatelser og hele kraftverket hjemfaller automatisk tilbake til statens felleseie (hjemfallsrett)<sup>22</sup>. Tillatelse til å fiske i havet kjøper man av staten i form av kvoter<sup>23</sup>, og utbygging av elver og fjell som eies av enkeltpersoner trenger også tillatelser fra staten<sup>24</sup> for å utnytte fellesskapets ressurser.

Ytterpunktet «alle ressursene skal eies av fellesskapet» er en motpol til en markedsliberal tanke om at «alt er til salgs». De nordiske landene har historisk sett hatt sterk statlig kontroll av mange ressurser, men tar gjerne individets rett til å eie eiendom (landarealer, som tomta huset ditt står på) som en selvfølge. Dette er ideologiske spørsmål som er tett knyttet opp til den tradisjonelle høyre-venstre-aksen. Per i dag eier bedriftene informasjonen og stordata som de lovlig har skaffet seg, mens de er

<sup>19</sup> <https://journalisten.no/skatt-schibsted-mdg/schibsted-stotter-saernorsk-google-skatt/272601>

<sup>20</sup> <https://taxfoundation.org/european-countries-push-forward-digital-taxes-despite-pleas-wait/>

<sup>21</sup> <https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/om-personvern/rapporter/kommersialisering-norsk-endelig.pdf>

<sup>22</sup> <https://snl.no/hjemfallsrett>

<sup>23</sup> [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-06-37#KAPITTEL\\_3](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-06-37#KAPITTEL_3)

<sup>24</sup> <https://www.nve.no/energiforsyning-og-konsesjon/om-konsesjon/>

forpliktet ovenfor individet til å informere om hva de bruker den til. Å vedta at staten skal eie (å nasjonalisere) stordata er en måte å få demokratisk kontroll.

Å sammenligningen mellom stordata og naturressurser er ikke perfekt. Det er tross alt snakk om informasjon som blir gitt til et selskap i bytte mot en tjeneste fra en bedrift. Slik sett kan det være nyttig å sammenligne stordata med arbeidskraften i samfunnet. En arbeidstaker gir sin arbeidskraft til en bedrift i bytte mot lønn. Arbeidskraften har sitt utspring fra enkeltindivider, men har historisk vært kontrollert av bedriftseierne og «borgerklassen». Gjennom organisering i fagforeninger har «folket» klart å bli en sterk aktør som kan stå opp som en likeverdig aktør mot næringslivet. I de nordiske landene har dette utviklet seg til dagens «nordiske modell» hvor arbeidstakerorganisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner og staten samarbeider om å forvalte ressursen «arbeidskraften» og hvordan den byttes mot lønninger og arbeidsrettigheter. En slik «nordisk modell» er også en måte å sikre demokratisk kontroll med en ressurs tilsvarende stordata.

### Hva kan vi bruke stordata til?

Masse digg! Ved å analysere bevegelsesmønstre kan man effektivisere systemer og fjerne unødvendig kapasitet som drosjer som står på tomgang og busser som kjører med tomme seter. Basert på bruk av søkemotorer på nettet kan man oppdage sykdomsutbrudd når søkeord som «influensa-symptomer» konsentreres i ett område. Dette kan brukes av helsemyndigheter til folkehelseiltak, men også av markedsføringsbedrifter som hjelper kosttilskuddsindustrien utnytte sårbare kunder. *Black Swan*<sup>25</sup> er en bedrift som driver med sistnevnte. De samme eierne har også opprettet den ideelle organisasjonen *White Swan* som brukte stordata til å finne ut av en mystisk sykdom og slik redde sin døende søster<sup>26</sup>.

Analyser av stordata kan også brukes i kriminalitetsbekjempelse ved å gjøre det vanskeligere å «forsvinne i mengden» og lage analyser av framtidig risiko for kriminalitet. Verktøyet PredPol forteller politiet hvilke steder det er sannsynlig at det oppstår et lovbrudd<sup>27</sup>, etterretningstjenesten kan lettere overvåke befolkningen etter terrorister<sup>28</sup> og kunstig intelligens kan bistå både domstoler og vurderinger om prøveløslatelse<sup>29</sup>. Å bruke algoritmer og sannsynlighetsberegninger til å fatte inngripende vedtak mot individer kan både gjøre systemet «mindre partisk», men også systematisere rasisme ved at man programmerer algoritmer med antagelser som «svarte mennesker i USA har høyere sannsynlighet til å bryte loven». Generelt er alt som styrker statens kontroll over borgerne noe som kan misbrukes til å undertrykke egen befolkning.

<sup>25</sup> <https://www.blackswan.com/>

<sup>26</sup> <https://whiteswan.org.uk/whiteswan/our-story/>

<sup>27</sup> <https://teknologiradet.no/sikkerhet-og-personvern/kan-vi-forutsi-det-neste-ranet-i-oslo/>

<sup>28</sup> <https://nrkbeta.no/2014/08/21/hva-er-stordata/>

<sup>29</sup> <https://www.nrk.no/ytring/snart-kan-du-dommes-av-kunstig-intelligens-1.13586467>

De få eksemplene over viser mangfoldet av hva stordata kan brukes og misbrukes til. Særlig aktuelt for vår egen «bransje» er måtene man kan kartlegge og påvirke velgere i eget land og andre nasjoner. Stordata var sentralt i den amerikanske presidentvalgkampen<sup>30</sup>, anklagene om russisk valgpåvirkning og Brexit<sup>31</sup>. Slike kampanje- og analysetjenester brukes også av norske partier, inkludert vårt eget<sup>32</sup>.

### Hva kan gjøres?

Dette er et stort tema som politikken har lite erfaring med. Det inneholder nye utfordringer med ukjent teknologi, multinasjonale selskaper og internasjonale markeder. Allikevel kan politikere jobbe for å sikre demokratisk kontroll med ressursen stordata gjennom å regulere hvordan den kan brukes. Nasjonalt kan vi legge føringer for næringslivet og samtidig jobbe internasjonalt for å få med oss flere nasjoner til å lage felles spilleregler på det globale markedet. Begrepet «stordata» er i seg selv vanskelig å avgrense, og det vil kreve helt nye ideer for å lage lover som skal kunne regulere dette.

Her hjemme må vi som parti ta stilling til hva vi ønsker at staten skal tillate seg å gjøre, og ta debatten med andre partier når rettssystemet vårt ber om flere verktøy og mer overvåking. Vi kan sette inn tiltak for å øke folks kjennskap til den digitale verden og styrke statens kompetanse, så multinasjonale selskaper ikke er de eneste som vet hva som skjer.

Selv må vi, etter å ha vunnet lokalvalget i 2019, passe på at de grønne smarte byene våre bruker stordata på en måte som tar vare på rettsikkerhet og personvernet til befolkningen.

### Spørsmål til diskusjon

- Har bedrifter rett til å eie informasjon de har fått på lovlig vis?
- Hvor ofte er det stater er snillere enn multinasjonale selskaper?
- Er det verdt det dersom vi stiller så strenge krav at Facebook forlater Norge?
- Hvor mye vil du la deg overvåke for å redusere kriminalitet?
- Er det viktigst å være bekymra eller håpefull når vi snakker om stordata?

---

<sup>30</sup> <http://www.cbc.ca/radio/day6/episode-359-harvey-weinstein-a-stock-market-for-sneakers-trump-s-data-mining-the-curious-incident-more-1.4348278/data-mining-firm-behind-trump-election-built-psychological-profiles-of-nearly-every-american-voter-1.4348283>

<sup>31</sup> <https://www.theguardian.com/technology/2017/may/07/the-great-british-brexit-robbery-hijacked-democracy>

<sup>32</sup> <https://www.nrk.no/nordland/-det-er-sannsynlig-at-norske-partier-vil-bruke-trump-metode-for-a-vinne-valg-1.13370722#fact-1-13426637>

## **Saksbehandlers konklusjon**

Dette saksfeltet er et eksempel på at teknologien løper fra politikere. Her har vi grønne et potensiale og evne til å gyve løs på en ny og stor samfunnsutfordring. Det er ikke lett for ett ungdomsparti å ha alle detaljerte politiske tiltak klare første gang vi behandler dette temaet, men det er ikke til hinder for at vi kan vedta hvilke prinsipper vi står for.

Den skjeve makten som er i ferd med å oppstå mellom multinasjonale selskaper og suverene demokratier er skremmende. Både som enkeltpersoner og velgere i nasjoner står vi i risiko for å bli utnyttet av stordataens mange muligheter.

Saksforbereder mener dette taler for sterke tiltak og anbefaler Grønn Ungdom ta til orde for å se på stordata som en ressurs som bør eies av fellesskapet. Vi bør stå for å nasjonalisere stordata og på sikt utvikle lovverk for å styre næringslivets bruk av den store informasjonen om befolkningen. På kort sikt bør vi være en pådriver for å få oppgradert skattesystemet til å gjelde virksomhet med stordata. Samtidig bør vi også være kritiske til myndighetenes bruk og potensielle misbruk av stordata.

## **Forslag til vedtak**

**F1:** Resolusjonen «Vår felles (stor)data - Demokratisk kontroll og beskyttelse av mennesker i møte med vår tids største ressurs» vedtas slik den foreligger.

**F2:** Resolusjonen oversendes Grønn Ungdoms landsmøte.

Med vennlig hilsen

Ola Eian,  
*Talsperson*

Oslo, 15. juni 2018



# VÅR FELLES (STOR)DATA

Vi må kjempe for demokratisk kontroll og beskyttelse av mennesker i møte med vår tids største ressurs: Stordata. Summen av informasjon som vi legger fra oss på internett og i samfunnet gir store muligheter på godt og vondt.

Sosiale medier, apper og digitale tjenester har gitt oss mange grønne muligheter mens en ny digital industri har vokst frem. Denne industrien er raskt blitt dominert av noen få store multinasjonale selskaper som kontrollerer store deler av markedet. De utfordrer både skattesystemet og maktforholdet mellom bedrifter og nasjoner.

Menneskers personvern og rettsikkerhet må også beskyttes når partier og myndigheter stadig får flere verktøy til å overvåke og kontrollere befolkningen. Brexit, det amerikanske presidentvalget og skandalen rundt Cambridge Analytica har vist oss hvordan ny teknologi nå brukes til å påvirke selv demokratiske valg.

Den teknologiske utviklingen går så raskt at befolkningen har for lav kjennskap til de systemene som styrer hverdagen vår. Det er politikernes ansvar å sørge for at multinasjonale selskaper ikke får legge premisset for hvordan verden endres, men at stordata blir brukt til det beste for samfunnet.

## **Grønn Ungdom mener at:**

*Vi må begrense næringslivet*

- Stordata om befolkningen er en ressurs som skal eies av folket og være under demokratisk kontroll.
- Informasjon avgitt fra enkeltpersoner eies ikke av private aktører, men er en del av stordataen som demokratiet må tillate næringslivet å bruke
- Det gir bedrifter enorm makt å selge, sammenstille og bruke stordata til andre formål enn den opprinnelige årsaken til at informasjonen ble samlet inn. Dette skal reguleres strengt og kreve godkjenning fra myndighetene.
- Teknologiselskaper og selskaper med digitale inntektsmodeller har en historisk gjeld til fellesskapet på grunn av utnyttelse av folkets stordata, samfunnets infrastruktur og deres manglende bidrag i skattesystemet.

- Norge lokalt og internasjonalt skal være en pådriver for utvikling og iverksetting av skattlegging av digitale tjenester og utnyttelse av stordata.

#### *Vi må begrense staten*

- Rettsvesenet skal dømme mennesker etter handlinger, ikke risikoer utledet av data.
- I automatisk saksbehandling skal kriteriene og verdiene algoritmer bruker være åpne og kjent for befolkningen.

#### *Vi må beskytte folket*

- Enkeltmennesket skal beskyttes fra gjenkjennelse i stordataen. Staten skal støtte utvikling av, og innføre påbud om løsninger som bidrar til dette. *(For eksempel. Rullerende identiteter - beacons - homomorfisk kryptering, differentisl privacy)*
- Planlegge og starte økning av Datatilsynets ressurser for å møte det økende presset mot individets og befolkningens interesser fra kommersiell utnyttelse av stordata.
- Øke befolkningens kunnskap om den digitale verden gjennom utdanningssystemet



Til Sentralstyret  
Kopi Landsstyret  
Fra Teodor Bruu, internasjonal kontakt  
Dato 15.06.18  
Saksnr. SST-13-18-138



## POLITISK UTTALELSE:

# LEGG NED KYLLINGINDUSTRIEN

### **Bakgrunn**

Undertegnede har utarbeidet en politisk uttalelse om avvikling av norsk kyllingproduksjon. Denne heter «Legg ned kyllingindustrien i Norge». Det foreligger også en alternativ politisk uttalelse som er utarbeidet som et kompromiss med talsperson Ola Eian. Denne heter «Vi krever revolusjon av norsk kyllingindustri», og er mer reformsøkende. Førstnevnte politiske uttalelse er den som innstilles på fra forslagsstiller.

### **Hvorfor legge ned kyllingproduksjonen?**

Mange års kamp mot norsk pelsindustri holder på å bli vunnet. Som det progressive dyrevernpartet vi er, er det da på tide å heve blikket videre. Vi burde være i forkant av de andre partiene. Hvilke kamper skal vi ta nå?

Det er mange gode grunner til at kyllingindustrien bør utfordres spesielt. For det første er det den landbruksnæringen som forårsaker uverdige liv og lidelse til klart flest individer, målt rent kvantitativt. Rundt 65 millioner slaktekyllinger produseres årlig. Til sammenligning produseres det rundt 1 million slaktekyr, 1 million sauer og 1,5 million svin. Høner og kyllinger i eggproduksjon kommer i tillegg.

For det andre: Den industrielle produksjonen av kyllinger fører med seg spesielt dårlig dyrevelferd. Det har blitt avlet frem kyllingraser som knapt klarer å bære sin egen vekt og derfor lever under store smerter, og kyllingene tilbringer gjerne hele livet innendørs i industrihaller som ikke tillater dem å leve ut sine artstypiske behov. Listen over mangler i industrikyllingenes liv er lang, og selv om lovgivingen på dyrevelferd har blitt skjerpet, kan man argumentere for at den aldri vil kunne bli skjerpet i nærheten av nok til at industrien i sin helhet vil kunne forsvares.

For det tredje: Mange argumenterer for at norsk landbruk er viktig fordi det 1) gjør nytte av ressurser, som gress, som mennesker uansett ikke kan spise, 2) tar i bruk det norske kulturlandskapet og 3) bidrar til økt selvforsyningsgrad.

Alle disse fordelene med norsk landbruk kan argumenteres for å ikke gjelde kyllingindustrien. Kylling fores kun på kraftfôr. Kraftfôr er mat som mennesker også kan spise, i motsetning til for eksempel gress, som til større grad er en del av kostholdet til kuer og sauer. Å produsere mat av dyr fødd opp på menneskemat, er dårlig ressursforvaltning, også i et klimaperspektiv, og svekker selvforsyningsgraden. I underkant av halvparten av kraftfôret norske kyllinger spiser, er dessuten importert fra områder i verden med avskogingsutfordringer. Også, kyllingindustrien foregår innendørs i industribygg og bidrar derfor heller ikke direkte til opprettholdelse av norsk kulturlandskap.

## **Hvorfor ikke legge ned kyllingproduksjonen?**

Det er klart det finnes motforestillinger:

- En omstilling fra kyllingproduksjon til annen produksjon vil være dyr. Mange bønder har allerede investert tungt i kyllingproduksjonslokaler.
- Det er rundt 500 kyllingfarmer i Norge, med omtrent like mange bønder. Dette er arbeidsplasser som må erstattes. Det er både dyrt og upopulært, og også andre bønder vil kunne føle seg utsatt av slike vedtak fattet mot deler av næringen. Noen vil si at det ikke er utpreget distriktsvennlig å legge ned kyllingproduksjonen i Norge.
- Selv om kyllingproduksjon ikke er bra i et klimaperspektiv, er det større CO<sub>2</sub>-utslipp knyttet til produksjon av både svine-, storfe og fårekjøtt. Det kan gjøre at argumentene for klima, ressursforvaltning, og kanskje også selvforsyning, er enda mer gjeldende for disse tre industriene. Man burde veie dyrevern tungt, dersom man velger å utfordre kyllingnæringen før de andre næringene i landbruket.
- Man kan også velge å ikke kjøpe dyrevelferdsargumentene, enten fordi man mener kyllingers egenverdi ivaretas tilstrekkelig av dagens system, eller fordi man mener en slik dyrevelferd er innenfor reformrekkevidde. Nettopp denne argumentasjonen ligger til grunn for det mer reformvillige resolusjonsforslaget.

## **Om de ulike linjene i dyrevernpolitikken**

Følgende er et utdrag fra bakgrunnsdelen i sakspapirene som ble skrevet i forbindelse med at landsstyret behandlet dyrevernpolitisk plattform i 2016:

*Rune Ellefsen tegner opp fire diskurser i dyrevelferdsdebatten i sin bok «Med lov til å pine om bruk og beskyttelse av dyr»: Kritikkdiskursen, reguleringsdiskursen, dyrerettighetsdiskursen og dyreproduksjonsdiskursen (Ellefsen 2013:76)*

*Kritikkdiskursen kjennetegnes ved at det uttrykkes skepsis til måten dyr behandles på innen industrialisert husdyrhold, men uten at spørsmål om dyrs rett til liv og den generelle legitimiteten i dagens produksjonsdyrhold problematisere*

*Reguleringsdiskursen kjennetegnes ved en forståelse av regulering av dyrehold innen de rammene som er satt av forskrifter og bestemmelser.*

*Dyrerettighetsdiskursen kjennetegnes ved at det stilles grunnleggende prinsipielle spørsmål om dyrs status i samfunnet og i gjeldende lovverk.*

*Dyreproduksjonsdiskursen kjennetegnes ved fokuset på praktiske og økonomiske konsekvenser av dyrevelferdsloven for næringen som driver industrielt husdyrhold.*

*Miljøpartiet De Grønne har tradisjonelt lagt seg på mer eller mindre samme linje som Dyrevernalliansen, der vi stiller spørsmål rundt dyrs status i samfunnet, mener at dyr har rett til ikke å bli påført pine og kritiserer dagens dyrehold. Vi ønsker derimot ikke å legge ned dyrehold i landbruket og mener ikke at dyr har rett til liv.*

Med det det forslaget til resolusjon som har innstilles på, legger man seg altså på en strengere linje enn det Miljøpartiet De Grønne gjør i sitt program og som også Grønn Ungdom gjorde i sin nå ikke-gjeldene dyrevernpolitiske plattform i 2016. Denne resolusjonen legger seg heller på noe i nærheten av dyrerettighetsdiskursen.

## **Om de konkrete kravene i reformresolusjonen**

I kravene om utearealer, dyretetthet, miljøberikelse, kosthold og slaktning følger resolusjonen de økologiske kravene. Resolusjonen går lenger enn det økologiske i kravene om kyllingraser. Problemet med enkelte kyllingraser, er at de vokser fortere enn kroppen deres tåler, og at de lever kort. Forskriftene om økologisk produksjon godkjenner de saktevokstende rasene Rowan 308 og Hubbard. Ross 308, som vi har foreslått å fase ut på Stortinget, er ikke godkjent som økologisk. Dyrevernalliansen mener heller ikke Rowan 308 har god nok dyrevelferd, men at Hubbard-rasen har det. Hubbard lever 40 dager i stedet for 30, og vokser 20 % treigere. Med kravet om tre måneders levetid for kyllinger, slik det formuleres i reformforslaget, er vi på et helt annet sted enn med dagens produksjon. Tre måneder var vanlig levetid for kyllinger før det industrielle landbruket. Man kan argumentere for at en slik omstilling er såpass vanskelig for kyllingindustrien, at resultatet uansett er en død industri.

## **Kommentarer til de konkrete kravene i reformresolusjonen**

Forslagsstiller tror det er mulig å produsere kyllingkjøtt på en etisk forsvarlig måte. De økologiske kravene hjelper langt på vei, i hvert fall på det som går på dyretetthet, miljøberikelse, kosthold og slakt. Likevel: forslagsstiller er av den oppfatning at det er spesielt tre grunner til at en norsk og industriell kyllingproduksjon ikke får til å være etisk forsvarlig:

1. Den er norsk: Et norsk klima er ikke tilrettelagt for produksjon av kylling, som opprinnelig er et jungeldyr. Kyllinger behøver å være utendørs. De økologiske

kravene om luftegårder/utearealer er gode, men utearealene kan uansett bare brukes halve året, og halvparten av alle kyllinger vil aldri oppleve luftegård. Vinterhager trekkes riktignok fram av Dyrevernalliansen som en greit alternativ, selv om det gir mindre stimuli enn luftegårder.

2. Den er industriell: Alle mødre har behov for kontakt med barna sine, og barn har behov for kontakt med moren sin. Dette gjelder også høner og kyllinger, men i det industrielle landbruket er det ingen kontakt mellom mor og barn. Det er forslagsstillers oppfatning at enhver etisk produksjon av kyllingkjøtt må legge opp til mor-barn kontakt. Dyrevernalliansen skriver følgende i en mail til undertegnede:

*«Generelt har alle våre husdyrarter biologisk behov for kontakt med mor – også arter der avkommet tilsynelatende klarer seg selv, slik som nyklekkede kyllinger. Kyllinger er veldig sosiale dyr, og har medfødt behov for å søke trygghet hos hønemor. Høna kan spille en stor rolle i å minske stresspåkjenninger, lære kyllingen å mestre levemiljøet, fungere sosialt sammen og unngå å få adferdsforstyrrelser. Det er for eksempel påvist at stress tidlig i livet er blant risikofaktorene for at kyllingen utfører fjørhacking senere i livet. Siden forskning om kyllingers behov i stor grad er preget av en industri basert på at kyllinger drettes opp uten mordyr, er det dessverre manglende fagkunnskap på feltet. Som dere selv sier vil et krav om at kyllingene skal få være med moren innebære en radikal forandring av produksjonen, og er nok dermed dessverre ikke særlig realistisk å få til for konvensjonell kyllingproduksjon i overskuelig framtid»*

3. Det benyttes kyllingraser med svært dårlig helse og som dør under egen vekt mens de er veldig unge. Dette adresseres også av den mer reformsøkende politiske uttalelsen.

Man kan også argumentere for at forskjellen på de to politiske uttalelsene ikke er så stor i faktisk politikk. Ved å stille de kravene som stilles i reformuttalelsen, vil industrien slik vi kjenner den i dag uansett bli tvunget til å fase seg selv ut. Da er det kanskje mer ryddig, og mer klar tale, og gå ut og si at man ønsker hele industrien lagt ned eller faset ut. Det er bedre retorikk.

Den første resolusjonen sier «legg ned!», men kommer med et forbehold om at en viss ikke-industriell produksjon bør tillates, mens den andre resolusjonen sier stiller strenge krav til næringen, noe som i praksis betyr at store deler av næringa må legges nes. Forskjellen på resolusjonene er for det meste i innfallsvinkel.

## **Punkter til diskusjon**

- Bør vi fase ut eller reformere kyllingindustrien?
- Burde vi åpne for ikke-industriell eller økologisk kyllingproduksjon?
- Er det strategisk lurt å komme med en slik uttalelse? Vil vi støte fra oss folk vi ikke vil støte fra oss? Vil vi trekke til oss folk vi vil trekke til oss?
- Hvilken linje (se over) burde vi generelt legge oss på i dyrevernpolitikken?

- Det sies ingen ting om verpehøner og eggproduksjon i denne resolusjonen. Med rette?
- Hva burde vi gjøre med kyllingfabrikkene?
- Bør vi si noe om hva vi ønsker sekundært?
- Bør vi også forby import? Eller vil det skape et svartemarked? Øke tollmur?
- Bør resolusjonen omtale tiltak for redusert *forbruk* av kyllingprodukter?

## **Saksbehandlers konklusjon**

Det er saksbehandlers konklusjon at vi bør tørre å vedta en såpass progressiv dyrevelferdspolitik. Et slikt vedtak vil kunne være med på å flytte den norske landbruksdebatten, og man kan tenke seg at muligheten for gjennomslag på sikt er større om vi kritiserer enkeltindustrier, heller enn om vi går bredt ut og er enda hardere mot helheten av kjøttindustrien. Et slikt vedtak om kyllingindustrien kunne få mye oppmerksomhet, og vi vil befeste rollen som en framoverlent organisasjon.

Det er også saksbehandlers konklusjon at det av overnevnte grunner ikke er mulig å oppnå en etisk forsvarlig produksjon av kylling i Norge og innenfor de prinsippene som gjelder for det industrielle landbruket, og at reformlinja derfor blir for svak i dette tilfelle. Det er ikke sikkert det er tilfelle for annet norsk dyrehold.

Saksbehandler vil også hevde at debatt om kontroversiell politikk og om politikk organisasjonen ikke nødvendigvis er unisont enig i, er sunt for organisasjonen. Undertegnede oppfordrer derfor de sentralstyremedlemmene som skulle være imot resolusjonen til å likevel oversende den til LS-3, med eventuelle dissenser.

## **Forslag til vedtak**

**F1:** Resolusjonen «Legg ned kyllingindustrien i Norge» vedtas slik den foreligger.

Med vennlig hilsen

Teodor Nordenstrøm Bruu,  
*Internasjonal kontakt*

Østre Nes, 14.06.18



# LEGG NED KYLLINGINDUSTRIEN!

Kyllingnæringen er den landbruksnæringen i landet som omfatter klart flest individer, rundt 65 millioner dyr årlig. Disse lever korte, smertefulle liv innendørs i store haller der de behandles som rullebåndsobjekter uten iboende verdi. En slik industri hører ikke et sivilisert samfunn til.

I tillegg: Norske kyllinger føs opp på kraftfôr, basert på korn og belgvekster, hovedsakelig importert fra avskogingsområder i Sør-Amerika. Industrien beslaglegger arealer som burde vært brukt til å produsere menneskemat.

Kyllingindustrien er derfor dårlig både i et selvforsyningsperspektiv og i et klimaperspektiv, og bidrar heller ikke til å ta det norske kulturlandskapet i bruk. Vi burde legge ned den uetiske kyllingproduksjonen og erstatte den med et mer fremtidsrettet, klimavennlig og snilt landbruk.

## Grønn Ungdom mener derfor at:

- Industriell produksjon av slaktekylling bør legges ned. I mellomtiden bør alle subsidier og tilskudd til kyllingnæringen kuttes helt, og statlig og kommersiell markedsføring av kyllingprodukter bør stanses og forbys.
- Ikke-industrielt kyllinghold med svært små besetninger og høye velferdskrav bør tillates
- Bønder bør tildeles omstillingsmidler til å omgjøre dagens kyllingfabrikker til for eksempel vertikale landbrukshaller for produksjon av vegetabilsk mat.
- Bønder som har investert tungt i kyllingproduksjonen, bør kompenseres for de økonomiske tapene utfasingen av industrien medfører.
- Import av kyllingprodukter bør ikke tillates.



# VI KREVER REVOLUSJON I NORSK KYLLINGINDUSTRI!

Kyllingnæringen er den landbruksnæringen i landet som omfatter klart flest individer, rundt 65 millioner dyr årlig. Disse lever korte, smertefulle liv innendørs i store haller der de behandles som rullebåndsobjekter uten iboende verdi. For å kunne kalles etisk forsvarlig, må industrien omstille seg etter nye, strenge krav.

Den inhumane og intense produksjonen er et symptom på en politisk villet industrialisering av norsk landbruk. Senest i 2015 doblet Fremskrittspartiets landbruksminister antall tillate kyllinger per fjøs, fra 140 000 til 280 000.

Norske kyllinger føes opp på kraftfôr, basert på korn og belgvekster, hovedsakelig importert fra avskogingsområder i Sør-Amerika. Industrien beslaglegger arealer som burde vært brukt til å produsere menneskemat. Dagens kyllingproduksjon er dårlig ressursforvaltning, dårlig i et selvforsyningsperspektiv, og bidrar ikke til at det norske kulturlandskapet blir benytta.

Politikerne må ta av seg silkehanskene og revolusjonere kyllingindustrien for å sikre en matproduksjon som har legitimitet i befolkningen, behandler dyr verdig og bruker verdens naturressurser på en bærekraftig måte.

## Grønn Ungdom mener derfor at:

- Kravene til kyllingindustrien må skjerpes kraftig. Innen 2024 skal all kyllingproduksjon være omstilt til å oppfylle disse kravene.
- Anlegg som ikke klarer å møte disse kravene tildeles omstillingsmidler for å omgjøre dagens kyllingfabrikker til annen matproduksjon, for eksempel vertikal dyrking av vegetabilsk mat.
- Det bør innføres en dyrevelferdsavgift på kyllingkjøtt som går til et omstillingsfond for omstillingskravene.
- Landbrukstilskuddene skal vris til å gjøre det mer lønnsomt å produsere vegetabilsk mat.

- Staten bør kutte all subsidiering av kraftfor og dramatisk nedprioritere produksjonen av kraftforintensivt kjøtt til fordel for kjøttproduksjon basert på utmarksbeite og norske gressressurser.
- Importerte landbruksvarer skal oppfylle samme dyrevelferdskrav som norsk landbruk. I en overgangsfase skal produkter som ikke oppfyller norske standarder merkes for forbruker.

**Grønn Ungdoms krav til kyllingindustrien er som følger:**

- Alle dyr har krav på utearealer. Alle kyllinger skal derfor ha tilgang på luftegård på sommerhalvåret og vinterhage på vinterhalvåret.
- Ingen kyllinger skal utsettes for en dyretetthet som overskrider seks individer pr. kvadratmeter.
- Alle kyllinger skal tilbys miljøberikende elementer i omgivelsene, som vagler, hakkebrett og lignende.
- Alle kyllinger skal være saktevoksende og ved god helse. Minimum levetid for kyllinger skal settes til tre måneder. Kyllingraser som ikke tillater dette, skal fases ut.
- Det skal utvikles en rase og produksjon som kombinerer egg- og kjøttproduksjon, etter modell fra norsk rødt fe.
- Alle kyllinger skal leve på et sunt og miljøberikende kosthold. Grovfor skal erstatte kraftfor så langt det lar seg gjøre.
- Transport er en belastning for kyllinger. Alle kyllinger skal derfor slaktes i på gården de lever på, enten på gårdsslakteri eller mobilt slakteri.